

1

Láthatár

*Az irodalom mint
hétköznapiakban is fel-
feszikrázó csoda –*
Balázs Imre József írása

2

Tanterem

*Egyedül az erdő közepén,
avagy a tájfutás mint
vezetőképző sportág –*
Kiss Előd Gergely írása

7

Tanterem

*Rendhagyó
matematikaverseny
Csíkszentmártonban –*
Kőrössi Andrea írása

14

Láthatár

*Iskolai kudarc – vagy az
iskola kudarca? –*
Birta-Székely Noémi írása

15

Tanterem

Iskola másként –
Fazakas Magdolna írása

23

Hivatalos

4

Húsvét

Örömhír a természeti csapások ellen –
Ozsváth Judit írása

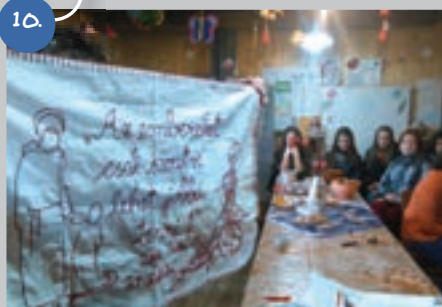
8

Diákszemmel

„Kék piros tojást festettünk” –
A sepsiszentgyörgyi Váradi József
Általános Iskola előkészítőseinek
véleménye

10

Láthatár

Vonzák a diákságot a jótettek –
Bálint Kinga Katalin írása

16

Láthatár

*Élmények iskolája – a tapasztalati
tanulás hatékonysága –*
Varga Katalin írása

18

Diákszemmel

Hírszolgáltatás a XXI. század elején –
Sipos Szilárd írása

19

Tanárszemmel

*Tanulni másként(?), avagy
filozófianár a varázsló szerepében –*
Fám Erika írása

12.

Színház az egész világ –
ünnep a kolozsvári teátrum deszkáin

2015.

4.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2015. ÁPRILIS • 4. SZÁM

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

ISSN 2065-9725

- Tanárszemmel • Diákszemmel • Szülői szemmel • Lélekjelenlét •
- Tanterem • Láthatár • Óvoda • Fotóriport • Hivatalos •
- Iskola és kultúra • Pályáz(z)atok • Magánterület • Térkép •

Fotó • Biró István

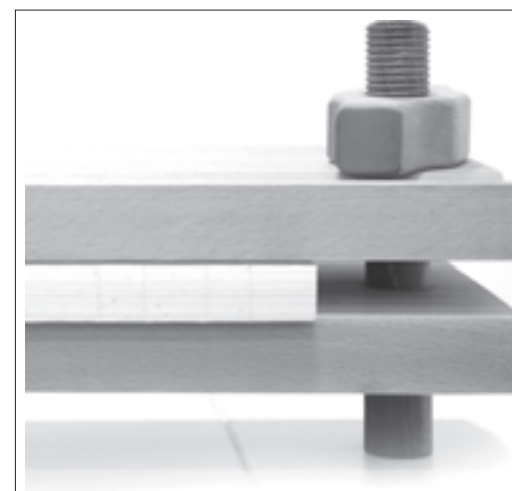

Egy évre
csak
42 lej

Félévre
csak
21 lej

Magyar Közoktatás

m k o @ c o m m u n i t a s . r o

*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

Kedves pedagógusok, jövődöbeli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mail címre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk: A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Felelős kiadó: Lakatos András

Ára 4,2 lei.

Telefon: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.

400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny zilahi országos szakaszáról

Az irodalom mint hétköznapiakban is fel-felszikkasztó csoda

Hervay Gizella írja egyik versében: „Nem tudom, hogy milyen a szemed. / Hetente egyszer láttam, / (...) S hetente egyszer nem olyan, / hiszen világos, hogy nem olyan / a szemed, / mint a szemed.” A vers elhangzott 2015 áprilisában Zilahon, a magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny országos szakaszán, és a résztvevőkkel azon gondolkodtunk el egy pillanatra akkor, hogy vajon hányszor, mennyi ideig és hogyan kellene nézni egy szempárt ahhoz, hogy tudjuk, milyen is az a szempár valójában.

„Nem tudom, milyen ezekről írni, bár amikor a tanár tételeket fogalmaz, kérdéseket és kiindulópontokat keres, amikbe a diák belekapaszkodhat, kicsit mindig el is képzelem, mi járhat majd a fejekben, miközben elrugaszkodhatnak a kiindulópontoktól, és körözve emelkedni kezdenek.”

Nem tudom tehát, hogy milyen egy magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny, évente egyszer nem olyan, hisz ez teljesen világos, én meg ráadásul még csak évente sem jutok el erre a vándorrendezvényre – a fontos az, hogy mindig legyen valaki, aki eljut oda, és megtapasztalja az együttlét örömet, és persze azt is, hogy az irodalom a legjobb alkalmak egyike ilyen együttlétekre, hiszen beszélgetni lehet róla, írni lehet róla, és nem is akárhogyan – épp azok találkoznak ilyenkor, akik valamiért nagyon szeretnék, sőt tudnak is beszélni, beszélgetni, írni róla.

Nem tudom, milyen egy magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny, mert az, ahol én voltam, nem tantárgyverseny – már csak azért sem, mert az irodalom

nem tantárgy. Pontosabban fogalmazva az, ami belőle belefér egy tantárgy kereteibe, nem feltétlenül a lényegével függ össze. Az irodalom ismerete nem anynyira tudás, inkább tapasztalat, az irodalom maga rugalmas képződmény, és persze művészeti ág – időben alakul, és személytől személyig gyönyörű változatlanságra képes: ezt tapasztalhatta meg mindenki, akinek volt alkalma belekóstolni a Zilahon (és Szilágy megye-szerte) zajló rendezvénybe.

Nem tudom, milyen Zilah, bár egy ilyen többnapos találkozás a versenyzés mellett mindig ismerkedést jelent a helyszínnel, környékkel, történelmi és egyéb kulturális vonatkozásokkal, és persze egymással, így volt ez most is, de déli napsütésben tömbházak között kanyarogva Zilah nem olyan, mint éjjel után, sok elolvasott dolgozat után zsongó fejjel lejtős parkokat nézve – és egészen biztosan más, mint Krasznán, Zsibóban, Szilágycsehben lenni, ahol a diákok és kísérőtanárok kirándultak. A *Látó* folyóirat szerkesztőit és szerzőit viszont – Kovács András Ferencet, Szabó Róbert Csabát, Vida Gábort, Demény Pétert, Dimény Lórántot – bárhol jó hallgatni, különösen ha meglepetésszerűen dalra is fakadnak, vagy slamformában írt történelemleckékkel lepik meg a jelenlévőket.

Nem tudom, milyen dolgozatot írni egy péntek reggelen Dsida Jenő és Szabó Lőrinc szonettjeinek tágaságáról, a zöld lificről és a félelem legyőzéséről, egy szórakozott apáról, aki nem ismeri fel saját kamasz fiát az utcán, vagy egy másikról, aki felismeri őt, mint egy tékozló fiút, akkor is, ha a fiú nem annyira szeretné éppen, ha felismernék. Nem tudom, milyen ezekről írni, bár amikor a tanár tételeket fogalmaz, kérdéseket és kiindulópontokat keres, amikbe a diák belekapaszkodhat, kicsit mindig el is képzelem, mi járhat majd a fejekben, miközben elrugaszkodhatnak a kiindulópontoktól, és körözve emelkedni kezdenek, mint egy-egy Ikarosz, aki sosem zuhan majd le. Szövegértelmezések mellett a

magyar nyelv és irodalom verseny az utóbbi években egyre nagyobb hangsúlyt fektet a szövegalkotás, szövegalkítás készségeire is, ezért a verseny itt mindig szövegek felizzását, intenzitását is jelenti, nem csupán tájékozottságot és előzetesen megszerzett ismeretekről szóló beszámolót.

„Az idő lineáris szerkezte mentén eltelt néhány nap történeteket, szavakat gyűjtött egymástól mintegy százötven-kétszáz ember. A ciklikus, visszatérő idő mentén pedig tudja mindenki, hogy a történet újra és újra megismétlődik még akkor is, ha más és más szereplőkkel.”

Nem tudom, milyen dolgozatokat olvasni egy szombat reggelen, költészet napján, noha épp ezt teszem, egész nap tulajdonképpen, nem csak reggel, hanem délelőtt és délután, sőt este, de még éjjel is. Egy olyan nyugalommá alakuló kíváncsisággal, amelyik ismételtlen megbizonyosodhatott arról, hogy az irodalom mint hétköznapiakban is fel-felszikkasztó csoda már megint megtörtént valakikkel, és ez valami olyasmit is jelent, hogy akkor egy év múlva is megtörténhet, mint ahogy megtörtént már tavaly és tavalyelőtt is, hasonló pillanatokban. Az idő lineáris szerkezte mentén eltelt néhány nap, történeteket, szavakat gyűjtött egymástól mintegy százötven-kétszáz ember. A ciklikus, visszatérő idő mentén pedig tudja mindenki, hogy a történet újra és újra megismétlődik még akkor is, ha más és más szereplőkkel.

BALÁZS IMRE JÓZSEF

Egyedül az erdő közepén, avagy a tájfutás mint vezetőképző sportág

„Elsősorban a kezdeményezőképességet fejleszti a tájfutás. És talán ez a legfontosabb. Mert mi történik a gyerekekkel? Kicsapjuk 10-11 évesen az erdőbe, ott van egyedül az erdő közepén, ahol fel kell találnia magát. És akkor mit tesz? Mindenfélét kitalál, hogy visszaérjen a kiinduláshoz” – magyarázta lapunknak Tőkés Árpád, a romániai ifjúsági válogatott és a kolozsvári Transilva Sportklub edzője. Hozzáfűzte: ez természetesen nem úgy történik, hogy a tudatlan gyereket küldik ki az erdőbe, hanem először megtanítják a térképjeleket, felkészítik arra, hogy az előfordulón, a különböző problémák esetében

lémába ütközik, akkor azt megoldja, és végzi a dolgát tovább. Más gyerekek inkább megvárják apukát, anyukát vagy bárkit, aki dönt helyettük” – fejtette ki a szakember.

A döntéshozatal művészete

Tőkés Árpád kérdésünkre elmondta, amikor felnőnek a tájfutó gyerekek, többnyire vezető beosztásban dolgoznak. „Azt vettem észre, hogy a tájfutó társadalomban szinte mindenki vezető beosztásban dolgozik. Ez annak a következménye, hogy tájfutottak. A tájfutás során megszokták, hogy döntéseket hozzanak, hogy határozzanak” – ma-

koztam, kivétel nélkül mind egyetemre mentek. De nem akármilyen egyetemre, mert abból most rengeteg van, hanem számítástechnika, elektronika szakokon vannak, ketten pedig orvosi egyetemre járnak” – mesélte. Kifejtette: egyetem után miután munkát vállaltak, ott is megállják a helyüket, értékes emberek lesznek.

Rendszerességhez szokik a gyerek

Kérdésünkre, hogy milyen előnyökkel, illetve áldozatokkal jár a szülők számára, ha egy gyerek elkezd a tájfutást, Tőkés Árpád elmondta, ha egy gyerek elkezd sportolni, nem feltétlenül csak tájfutni, akkor az azt jelenti, hogy iskolai programon kívül hetente kétszer-háromszor-négyszer rendszeresen edz. Lesz délutáni és hétfégi programja, mert versenyekre kell járni attól függően, hogy mennyire akar teljesítménysportot űzni. Ha valaki csak hobbiból sportol, akkor az nem jár sok munkával és sok időbefektetéssel, viszont ha teljesítménysportot akar űzni, akkor bizony heti 3-4 alkalommal 2-3 óra elmegy edzésre, hétfégén pedig versenyezni fog. „No és mit kapnak cserébe a szülők? Egy rendszerességhez szokott gyereket. Az a gyerek tudja: hazamegy az iskolából, meg kell oldania a leckét, aztán 5-6-kor elmegy edzeni. Este hazamegy, és lefekszik. És pontosan tudja, hogy ez a dolga. Egyszerűen nem tudnak elkallódni ezek a gyerekek, nem fognak utcasarkon összehaverkodni kétes egzisztenciájú emberekkel” – mutatott rá a szakember. Hozzáfűzte, a tájfutás fizikailag és szellemileg is igénybe veszi a gyereket, tehát kétszeresen jól tesz neki. Mint részletezte, vannak olyan sportágak – mint például az atlétika –, amelyek a fizikai állóképességet fejlesztik, a tájfutásban azonban hiába futsz gyorsan és jól, ha rossz irányba futsz, akkor gyenge vagy. A tájfutó gyerekek többségének nagyon vág az agya, okosak és jól tanulnak.

A sportág kulisszatitkai

Minél feljebb akarsz jutni, annál többet kell edzeni – válaszolta Tőkés Árpád kérdésünkre, hogy mennyit kell edzeni a válogatottsághoz. Hozzáfűzte,

- „Ott van egyedül az erdő közepén, ahol fel kell találnia magát. És akkor mit tesz? Mindenfélét kitalál, hogy visszaérjen a kiinduláshoz.”

mit kell tennie. A gyerek ugyanakkor minden alkalommal egyedül van, új és újabb kihívások elé kerül, és ezeket a problémákat meg kell oldania. A másik, amit kifejleszt a tájfutás, a döntésképeség. A gyerekeknek kint az erdőben, a pályán döntéseket kell hoznia. „Ha eljut egy útelágazáshoz, akkor el kell döntenie, hogy jobbra vagy balra. Ha eljut egy mély árokhoz, akkor eldönti, hogy megkerüli vagy keresztülvág rajta. Úton-útfélen döntenie kell, és ezt megszokja az életben is. Ha otthon valami prob-

gyarázta. A vezetőnek épp a határozottsága a legfontosabb tulajdonsága, míg a beosztottnak az a tulajdonsága, hogy másokra hallgat, és azt teszi, amit mondanak neki. „Ha végignézek az idősebb tájfutókon, szinte valamennyiüknek van cége, vagy ha nincs saját cégük, akkor is vezető beosztásban dolgoznak” – részletezte. Hozzáfűzte, mint minden sporttal, a tájfutással is megtanulják a gyerekek a rendszerességet, a rendszeresség pedig magával hozza a jó tanulást is. „A gyerekek, akikkel foglal-

Romániában a tájfutás nem tartozik a világ élvonalához, emiatt nem nehéz bekerülni a válogatottba. A tájfutók létszámukat tekintve nincsenek sokan, ezért nagy erőfeszítésre nincs szükség. „Ez alatt azt értem, hogy heti négy edzés elég a válogatottsághoz. Feltéve, hogy a munkát egy komoly edzővel végzik. Ha csak tingli-tangli módra futkároznak az erdőben mindenféle cél nélkül, futhatnak tízszer is egy héten, mert úgy se lesz annak eredménye” – fejtette ki az ifíválogatott edzője. Mint mondta, Svédországban, Svájcban vagy akár Magyarországon is, ahol 50-en, 60-an versenyeznek azért, hogy bejussanak az első négybe, naponta kell edzeni és még lehet az sem elég. Kérdésünkre elárulta: egy tájfutóedzés összesen három óra, de ebből mintegy fél óra kijutni az erdőbe.

„A tájfutás esetében ugyanakkor nincs szükség mozgáskoordinációs edzésre. Ezt a gyerek önkéntelenül is megtanulja, ugyanis maga a terep rákényszeríti arra, hogy harmonikus legyen a mozgása.”

„Ez a sport az erdőben zajlik, ezért el kell menni Kolozsvárról, legalább 15-20 kilométert, és ott kell tartani az edzést. Egy fél óra kijutni, egy fél óra hazaérni. Ez már egy óra, ráadásul át kell öltözni az edzés elején és végén, be kell még melegíteni, maga az edzés egy órát tart, viszont az nagyon intenzív” – avatott be a kulisszatitkokba Tőkés Árpád. A gyerekeknek edzéstérképpel a kezükben kell megoldaniuk különböző feladatokat futás közben, szinte úgy, mint versenyen. A tájfutás esetében ugyanakkor nincs szükség mozgáskoordinációs edzésre. Ezt a gyerek önkéntelenül is megtanulja, ugyanis maga a terep rákényszeríti arra, hogy harmonikus legyen a mozgása.

Kolozsvár rendezi az ifi-EB-ét

Idén kedvező alkalom nyílik egyébként a sportág népszerűsítésére, ugyanis Kolozsvár látja vendégül az Európai Ifjúsági Tájfutóbajnokságot (EYOC 2015). A több mint négyszáz élsportolót felvonultató tájékoztatósi versenyt június 25–28. között látja vendégül a kincses

város. Ennek kapcsán azt is megkérdeztük Tőkés Árpádtól, hogy mennyibe kerül egy profi versenyző felkészítése. Kifejtette, a versenyző naponta négy-öt órát edz, a költségei pedig ugyanolyanok, mint a más versenysportág esetén. Először is a benevezési díjat kell kifizetni, és természetesen az utazás és étellemezés is pénzbe kerül. „Romániában sajnos

a távolságot az elit versenyzők száz perc alatt futják le.

A szervezés nehézségei

A nyáron sorra kerülő ifjúsági Európa-bajnokság a Romániai Tájfutószövetség égisze alatt fut, ám a szervezői feladatokat a kolozsvári Transilva Sportklub és a Kolozs Megyei Tájfutóegyesület

• „A sportág gyakorlatilag kortalan, a 10 évestől a 95 évesig valamennyi korcsoportnak rendeznek versenyeket.”

nem pártfogolják a tájfutást, így mi többnyire saját költségünkön úzzuk a sportot. Illetve akadnak ugyan szponzorok, de nagyon kevesen vannak” – magyarázta. A versenyzők nemcsak az erdőbe járnak edzeni, hanem terembe is, ahol erőnlétet fejlesztő gyakorlatokat végeznek. A 15–18 éves gyerekek napi 15–20 kilométert szaladnak. „Aki az élvonalba akar kerülni, az a havi 400 kilométert olyan simán lefutja, hogy nem igaz” – szemléltette a befektetett munka mennyiségét az edző. Kérdésünkre elmondta, a sportág gyakorlatilag kortalan, a 10 évestől a 95 évesig valamennyi korcsoportnak rendeznek versenyeket, a versenytáv mértéke is ettől függ. „A 95 éves öregembernek adnak egy 1,8 kilométeres pályát, viszont az elit a nagy világbajnokságon körülbelül 17-18 kilométert fut. De ezt légvonalban kell érteni, mert a térképre fel vannak rajzolva az ellenőrzési pontok, de ezek egyenes vonallal vannak összekötve. A futók azonban nem egyenesen szaladnak, hanem különböző útvonalakon, a 17-18 kilométer légvonalbeli távolság megfelel egy 20-22 kilométeres futásnak, ami több mint egy félmaraton. Ehhez még hozzájön vagy ezer méter szintkülönbség” – részletezte Tőkés Árpád. Ezt

látja el a megye többi tájfutóklubja és a Pro Orientare Egyesület együttműködésével. Tőkés Árpád kifejtette, mindenekelőtt az erdőt kell kitakarítani. „Megyünk, hogy takarítsuk ki az erdőt húszan, harmincan, vagy ahányan vagyunk, mert annyira mocskos, szemetes, hogy szégyelljük magunkat az idegenek előtt: még eldobott WC-k is vannak, meg összetört hűtőszekrények. Amikor a versenyt elkezdjük szervezni, szólunk a polgármesteri hivatalnak, hogy segítségre lenne szükségünk az erdőtakarításhoz. Azt kérdezték, hogy annyira összepiszkítjuk mi az erdőt? Mondtam nekik: nem, először ki kell takarítani, mi nem piszkoljuk össze” – válaszolta a szervezés nehézségeit Tőkés Árpád. Az ifíválogatott edzőjétől ugyanakkor azt is megtudtuk, a kincses városban mintegy 140-en űzik tájfutást, és 95 százalékuk magyar. Hozzátette, világszinten csak a legjobb 50 tájfutó tud megélni a sportágból, a többiek többnyire ráköltönek kedvenc szabadidős tevékenységükre.

KISS ELŐD GERGELY

Húsvéti határkerülés a Gyergyói-medence felső kerületében

Örömhír a természeti csapások ellen

A határkerülés a történelmi Magyarország peremvidékein élők szokása volt már a középkori időkben. A nagyobb tavaszi ünnepeken az emberek a földeken, a vetések között ereklyékkel, zászlókkal, énekekkel körmenetet tartottak a bőséges termésért való könyörgés és a kártevőktől való megóvás érdekében. Ebben a hagyományban gyökerezik a búzaszentelő és az úrnapi liturgiája is. Húsvétkor Jézus feltámadásának örömhírét viszik a földekre, hogy az ő erejével elrettentsék a gonosz szellemeket és természeti csapásokat.

Bár ma már csak a katolikus lakosság körében él ez a szokás, fél évszázaddal a reformáció után még a református Szilágyságban is kereszttel járták a mezőket.

Céhmesterek lovas menete

A székelyföldi határkerülés keretében a céhmesterek lovasmenete hajnalban zászlókkal elindult a határba „Krisztus keresésére”, akinek a szobrát elrejtették a búzaföldön. A büszke megtaláló lovas kísérettel vitte a templomkertbe, ott az asszonyok zsoltusmákat énekeltek, majd az előljárásság Jézust dicsérve köszöntést mondott. Ezt követően részt vettek a szentmisén. A reformáció utáni időkben a katolikus egyházközségekben többletjelentést kapott ez a hagyomány, ugyanis a katolikus hit védelme hangsúlyos volt az újonnan terjedő vallásokkal szemben. Tehát a határkerülés egyben a katolikus hit megvallásának és a hagyományokhoz való ragaszkodásnak a kifejeződése lett. Megszervezése az egyháztanács és a plébános feladatkörébe került át, akik a hit tisztaságának és védelmének biztosítékai.

A gyergyói vidékeken a 20. század derekáig élt ez a szép szokás, majd 1948–49-től – hatósági tiltással – negyvenéves kényszerszünetre lett ítélve. Hogy az emberek emlékezetében mégis elevenen élt, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az 1989-es rendszerváltás után nyomban újraéledt. Így volt ez a Gyergyói-medence

felső részében is, ahol nem az egyes falvak külön szokásairól, hanem – egészen különleges módon – hat település (Gyergyószentmiklós, Gyergyótekerőpatak, Gyergyócsomafalva, Gyergyóújfalva, Gyergyóalfalu és Gyergyókilyénfalva) közös húsvétvasárnap reggeli ünnepléséről írhatunk.

Szilágyi Vilmos a gyergyócsomafalvi egyházközség korábbi, éppen a rendszerváltó időkben volt gondnoka gyermekkori emlékeket is őriz e szép ünnepéről: „Kis ministránsgyermek voltam 1945–46-ban, amikor – jól emlékszem – Rokoly Dénes megyebíró lóháton vezette a határkerülést. A gyalogosok is felmentek a keresztek alá, ott találkoztak a gyergyószentmiklói, tekerőpataki, kilyénfalvi, újfalvi, csomafalvi, alfalvi keresztekkel, ahol ma is áll a kőből készült kereszt, körülötte a terület az egyház tulajdona ma is.” Az említett helyen, az ún. Hármashatáron vagy Határkertben a hat település 1990-ben aztán közös keresztet állított ezzel a szöveggel:

*1948-ban utoljára
itt szállt imánk a magasba
1990-ben újra itt vagyunk,
Gyergyó népe
Leborulva imádkozunk.*

Szilágyi Vilmos elmondása szerint gondnok korában alfalvi kollégája, Kis Gergely sok dologról felvilágosítást nyújtott számára: „Többek között elmondta, hogy a mai határkapunál több száz évvel ezelőtt egy kis erdő volt, és ott végezték ki a halálra ítélt székelyeket minden faluból, oda hurcolták, és ott kínozták az áldozatokat a hajdúk. Ezért is hívták régen a Kín útjának ezt a dűlőt.”

A Gyergyói-medencében a hagyomány felelevenítésének főszervezője néhai *Hajdó István* gyergyószentmiklói esperes volt. Ő az udvarhelyszéki Bogárfalván született, és szintén emlékezett gyermekkorából a határkerülésre. Gyergyóba kerülve az idősebbek elmesélték neki ezt a szokást, az első szabad húsvét előtt pedig többen

jelentkeztek nála, fiatalok és idősebbek is, hogy jó lenne a hagyományoknak megfelelően újra feleleveníteni a határkerülést. Előzetesen a megyebíróval járták végig a falvakat, és mindenkit meghívtak, hogy vegyenek részt a határkerülésben. Hajdó István paptársaival együtt biztatta a híveket, akiknek műsorfüzetet készített a hajdani imádságokkal, könyörgésekkel, énekekkel és az elmaradhatatlan orálással.

„Harangjelzésre történt minden”

Szilágyi Vilmos így emlékszik vissza 1990 húsvétjára: „Az 1989-es rendszerváltást követően lassan-lassan megpróbáltunk minden régi dolgot visszaállítani, többször találkoztunk a környékbeli gondnokokkal, és megbeszéltük a tennivalókat. Bálint Lajos érsek úr körlevelet

„A gyergyói vidékeken a XX. század derekáig élt ez a szép szokás, majd 1948–49-től – hatósági tiltással – kényszerszünetre lett ítélve. Hogy az emberek emlékezetében mégis elevenen élt, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az 1989-es rendszerváltás után nyomban újraéledt.”

küldött minden plébániának és arra kérte a plébánosokat és gondnokokat, hogy próbálják visszaállítani a régi szokásokat és kereszteket, és tegyenek erőfeszítéseket az egyházi épületek és birtokok visszaszerzéséért. Bakos Sándor akkori Gyergyó-vidéki főesperes, csomafalvi plébános egészségi problémákkal küszködött, és számos elfoglaltsága volt, ezért nekem kellett sürgősen cselekedni, nem volt kire várni. Megbeszélést tartottunk a szomszéd megyebírókkal. Hajdó esperes úr keményen támogatott mindenben. A régi dolgokról a leírásokat megkaptam Rokoly Dénes volt gondnok utódjaitól, ezek nagy segítségemre vol-

tak. Az orálás régies szövegét mi itthon, a családban, illetve Hajdó főesperessel dolgoztuk át. Aztán elkezdődött a szervezés. Először is keresztre és csengőkre volt szükség, a zászlókat pedig meg kellett javíttatni. Minden hamar elkészült. Összejártam a falu összes lóartóját, és arra kértem őket, ha csak lehet, széke-lyesen öltözve jöjjenek el a határkerülésre. Harangjelzésre történt minden. Bege Árpádtól elkértem a két hintót, az elsőt én vittem a keresztet a pereccel, a hátsón pedig Fehér Lajos tisztelendő úr és az egyháztanács tagjai ültek és csengettek. A keresztelnél találkoztunk mindannyian. Első évben én tartottam az orálást. A fiatalok jöttek székely ruhába öltözve, egyesek verset mondtak a földről és a kenyérről. A tekerőpataki fúvósok is ott voltak. Megjegyzem, más község 30–40 lovasával szemben Csomafalva 92 lovassal vonult fel 1990-ben. Hazatéréskor a falu végétől a templomig mind a két széle az útnak tele volt emberrel. Amikor mindannyian visszatértünk, a templomajtóban elmondtam az orálást. Az esperes úr megáldotta, megszentelte a hívó népet, és a *Mennyei királyné asszonya* éneklése alatt bevonultunk a templomba, aztán kezdődött a húsvéti szentmise.”

Azóta minden évben húsvétvasárnap reggelén a kilyénfalvi, csomafalvi és gyergyószentmiklósi határszélek „összhegyeződésénél”, az említett Határkertben, illetve annak keresztjénél találkoznak a hat település zarándokai, hogy elődeikhez hasonlóan kérjék az Úr áldását földjeikre, és osztozzanak a feltámadás örömében. Az alfalusiak Csomafalván keresztül haladnak, a tekerőpatakiak és kilyénfalviak Gyergyóújfalu irányába tartanak, az ottani ún. Sárospatakon keresztül vonulnak ki az említett kőkereszthez. A gyergyószentmiklósiak ismét más irányból jönnek, de mindnyájan ugyanarra a helyre tartanak. Számukra a határkerülés „forgatókönyve” azonos: a reggeli ételszentelés után megjelölt helyről előre megbeszélt rendben lóháton vagy lovas kocsin utazva indulnak a határba.

Határkerülés

a hitoktatók szemével

Kolumbán Csilla tekerőpataki hitoktató a következőképpen beszélt el a helyi szokást: „Falunkban a templom előtt gyülekeznek, és nyolc órakor harangzúgás kíséretében indulnak a határkerülésre. Elöl lóháton megy a vezérkeresztrel

• Gyergyóújfalusi határkerülők

• Tekerőpataki határkerülők

A határkerülés alkalmával először eledel-szentelni voltam, aztán hazamentem, és együtt a családdal elfogyasztottuk a reggelit. Ezután 9 órakor lehetett gyülekezni a falu központjában a határkerülésre induláshoz. Nagyon szerettem volna menni, ezért megbeszéltem a barátnőmmel, hogy menjünk együtt. A barátnőm édesapja jött szekérrel és lóval, mi pedig felültünk a szekérre. Már nagyon vártam, hogy kiérjünk a határba. Rajtunk kívül még több szekér jött, jött a plébános és a tisztelendő úr is. A szekerek egymás után indultak el, egyes szekereken magyar zászló volt.

Ütközben többször is láttunk embereket, akik azért gyűltek össze, hogy lássák a határkerülőket. Nemsokára megérkeztünk a határba. Jó volt látni a nagy mezőn a sok embert, sok lovat és szekeret. Ezután nem sokkal imádkozás kezdődött egyházi énekekkel kísérve. Mi is bekapcsolódunk az imádságba. Imádkozás közben eleredt az eső. Mire vége lett az imádkozásnak, mi eléggé eláztunk. Ezután a szekerek egymás után indultak haza. Visszatérve a központra, sok ember várt minket.

Annak ellenére, hogy nagyon vizes lettem, jól éreztem magam a határkerülésen. Úgy érzem, hogy a határkerülési imádkozás hozzátartozik a húsvéhoz, és úgy gondolom, hogy ebben az évben teljes volt számomra a húsvét. (*Simon Emília, kilencedikes diáklány*)

Körülbelül tízéves voltam, amikor a bátyám elhívott, hogy menjek vele a határkerülésre. Nagyon megijedtem, mert attól tartottam, hogy majd el fogok tűnni a lovasok között, vagy elver az eső. Jogos volt a félelmem az esővel szemben, mert köztudott, hogy a legtöbb évben a nagy eső is hozzátartozik a csomafalvi határkerülők élményeihez.

Gyorsan felöltöztem, és mentünk a központra, hogy találjunk szekeret, amibe még beleülhetünk. Ahogy odaértünk, sok lovat, hintót, szekeret, embert és zászlót láttunk. Néhány lónak elég ijesztő viselkedése volt egy tízéves kislány szemében. Beültünk egy szekérbe, és elindultunk a döcögős, sáros úton a határ felé. Az út nagyon jól telt, fiatalokkal egy szekéren népdalokat énekeltünk. Amikor odaértünk a határhoz, imádkozás kezdődött, amin a legdíszesebb hintóban vehettem részt.

Nagyon jó érzés volt, hogy végre én is részt vehettem a határkerülésen. Remélem, hogy az idén is lesz alkalmam rá. (*Székely Zsófia, kilencedikes diáklány*)

egy székely ruhába öltözött ifjú. A vezérkeresztre »kókonyát« akasztanak. Ez kelt tésztából készült fonott, kör alakú kalács, amit az egyházközség gondnokának felesége készít el minden évben. A falvakban illet akasztanak a keresztre, Gyergyószentmiklóson viszont friss vetésből font koszorúval ékesítik azt. A vezérkeresztes fiút székely ruhás lovasok követik, majd a szekerek következnek idősebbekkel, fiatalokkal, gyerekekkel. A lekipásztör intelmekkel látja el az indulókat, és áldást ad rájuk. A határkerülők imádkozva, énekelve haladnak a közös találkozási hely felé. A határkerülés 1990-es újraindítása után pár évig a tekerőpataki fúvószenekar is kivonult a határba, aztán ez elmaradt. A szent sírt őrző székely ruhás, karddal felszerelt férfiak viszont ma is ott vannak.”

Ferenczi Júlia gyergyócsomafalvi katolikus hittanár szerint általában minden egyházközségből részt vesz egy-egy pap is, ők a sor elején haladnak, aztán a Határkertben lévő kőkeresztnél melléjük sorakoznak fel híveik, és együtt imádkoznak. Találkozáskor a különböző települések keresztaljái háromszor meghajtják egymás előtt a vezérkeresztjeiket. Amikor mind a hat település résztvevői megérkeztek, elkezdődik a szertartás a kőkeresztnél. Ezt az éppen soron lévő település képviselői végzik. A soros egyházközség papja evangéliumot olvas, rövid szentbeszédet mond, majd közösen énekelnek és meghallgatják a település egyik diákjának szavalatát. Ezután következik a közösen, fennhangon végzett, hét könyörgést tartalmazó ősi imádság, az úgynevezett orálás. Ezt induláskor – vagy máshol érkezéskor – a templom előtt is elmondják.

Elekes Zsuzsanna gyergyóújfalusi hitoktató elmondása szerint azok, akik nem ülnek szekérre vagy lóra, a falu határában fogadják a visszatérő határkerülőket. Gyergyóújfaluban a visszatérők a templom előtt megismétlik az orálást. Az általuk elmondott ima szövege kicsit eltér a korábban említettől. (Ezek az orálások egy, *György Mihály* nevű gyergyószentmiklósi embernél talált 1865-ből származó, külön könyvben őrzött írás alapján lettek rekonstruálva.)

Az otthon maradottak egy része általában a falu szélén várja be a határról visszatérőket, a többiek a templom előtti téren várakoznak, majd a megismételt ima után együtt vonulnak be az ünnepi nagymisére.

Öröm, ima és virtus

A Gyergyói-medence felső kerületének hat települése közös emlékpark-kettel, ún. vándorereklével is rendelkezik, amit 2010-ben Gál Mihály gyergyóalfalvi lakos elképzelése alapján Miholcsa József helyi szobrász készített el. A hatszögletű falapra minden település neve és védőszentje rá van faragva, a hátára pedig az éppen soros őrzők neve kerül. A vándorereklét a szertartást végző település fiataljai a ceremónia végén átadják a soron következő helység képviselőinek. Ők aztán következő évig a templomukban őrzik, majd húsvétkor továbbadják a soron következőknek.

A határkerülés vallásos jellegének megőrzése érdekében *Ferencz Antal* gyergyócsomafalvi plébános a következőkre hívja fel hívei figyelmét: „A határkerülés célja, hogy Isten csodás te-

„Gyorsan felöltöztem, és mentünk a központra, hogy találjunk szekeret, amibe még beleülhetünk. Ahogy odaértünk, sok lovat, hintót, szekeret, embert és zászlót láttunk. Néhány lónak elég ijesztő viselkedése volt egy tízéves kislány szemében. Beültünk egy szekérbe, és elindultunk a döcögős, sáros úton a határ felé.”

remtett világába, a természetbe kivi-gyűk a feltámadás örömét, tanúságot tegyünk a feltámadott Krisztusba vett hitünkről. Az öröm és az ima mellett jelen van a virtus, ami az egykori lovagi tornákon való felvonulásokra emlékeztet. Jó lenne megtartani a húsvéti ünnepkör eme hagyományának vallásos jellegét. Ha megtartjuk, az is megtart minket. Ezért sürgető feladat visszatérni lelki gazdagságunkhoz, a Lélek bölcs mélységeihez, nehogy a különböző hamis ideológiák prédájává legyünk. Mielőbb Isten kegyelmét kérjük, és inkább áldásának lelki gyümölcseiben reménykedjünk, mint múlandó örömeinkben.”

OSZVÁTH JUDIT

Tojásfogó szerkezetet kellett építeniük a gyerekeknek

Rendhagyó matematikaverseny Csíkszentmártonban

Rendhagyó matematikatörténeti vetélkedőt tartottak április 9-én Csíkszentmártonban: noha a Dezső Gábor-emlékversenyt immár ötödik alkalommal szervezték meg, idén először a budapesti Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő is finanszírozta az eseményt, így rekordszámú, 16 négyfős csapat vehetett részt a megmérettetésen.

A támogatást az egyik szervező, az Erdélyi Tehetségsegítő Tanács pályázta meg, amely az elmúlt években több mint 60 tehetségápoló programot bonyolított le Erdélyben. András Szilárd, a tanács elnöke, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Matematika és Informatika Intézetének docense kifejtette: ebben az évben programjaik felét a reál-tudományterületeken zajló tehetségápoló programok teszik ki, ezek közt pedig az emlékverseny az egyik kiemelt, úgynevezett „jó gyakorlat”, vagyis tehetségápoló tevékenység.

Bíró Annamária, a Bánkfalvi Márton Ferenc Általános Iskola matematika-tanára, az ugyancsak szervező Pergőbázis Egyesület alapítója rámutatott: a csíkszéki iskolák számára meghirdetett emlékverseny több szempontból is rendhagyó. Egyrészt az általános iskolai matematika-tananyaghoz kötődő történeti ismereteket dolgozza fel, így azon diákok számára is vonzó lehet, akik a humán tantárgyakat kedvelik. Formailag is eltér más versenyektől, ugyanis két fordulóból áll: a feladatmegoldó részből és a matematikatörténeti vetélkedőből, a két rész között pedig rendhagyó matematikai tevékenységet tartanak a részt vevő gyermekek számára. „A pozitív visszajelzések mellett a leghasznosabb tapasztalat látni az összedugott fejeket, az egészséges munkát, ahogy a gyerekek együtt dolgoznak. A verseny megszervezésével a fő célkitűzésünk a csoportmunka erősítése, illetve a kornak megfelelő nyelvvezetellel leírt matematika-történeti feladatok megoldása” – hangsúlyozta Bíró Annamária.

• 16 négyfős csapat vehetett részt a csíkszentmártoni megmérettetésen.

Az idei rendhagyó tevékenységet András Szilárddal közösen tartó Zsombori Gabriella, a csíkszeredai Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója elmondta: hűsvéthétfő gondolatát próbálták „átmenteni”, a versenyzőknek és tanáraiknak, ugyanis piros tojásos tevékenységet szerveztek. A csapatok mindegyike kapott egy kartonlapot és húsz darab A4-es lapot: ebből kellett tojásfogó szerkezetet építeniük, amelyre először iskolalapadnyi magasságból dobták rá a tojásokat. A tapasztalatok alapján a csapatok javíthattak szerkezeteiken, hiszen ezután következett az igazi próbatétel: a tojást az első emeletről kellett ledobni. „Annyira ötletes és változatos szerkezeteket építettek a gyerekek, hogy a csapatok nagy része a második próbatételt is kiállta. A gyerekek és a felnőttek is nagyon élvezték a tevékenységet, végig lelkesen dolgozott és tesztelt mindenki. Nekünk, tevékenység vezetőknél is nagy meglepetés volt, hogy a szerkezetek nagy része kibírta az első emeletről is a próbát. Mindenkinek csalódást

okozott, hogy a csíkszentmártoni iskolában nincs legalább még két emelet, különben a tesztelés folytatódott volna tovább” – idézte fel Zsombori Gabriella.

Az V. Dezső Gábor-emlékverseny feladatmegoldó fordulójának első helyezettje a csíkszeredai Petőfi Sándor Általános Iskola tanulói alkotta Matek Ászok csapat lett, a második a szintén csíkszeredai Liviu Rebreanu Általános Iskola Zakuszka csapata, a harmadik helyezést pedig a Bánkfalvi Márton Ferenc Általános Iskola Zéró A negyediken nevű csapata érte el.

A matematikatörténeti vetélkedőn az első helyezett ugyancsak a Petőfi Sándor iskola Matek Ászok csapata lett, a második helyre a csíkszentmártoni Tivai Nagy Imre Szakközépiskola Origó nevű csapata került, míg harmadik lett a nagytusnádi Imets Fülöp Jákó Általános Iskola HomokoZók csapata.

KÖRÖSSY ANDREA

„Kék piros tojást festettünk”

A húsvéti hagyományokról, az ünnepekörhöz kötődő népszokásról, a kereszténység legfontosabb ünnepéről beszélnek lapunknak a sepsiszentgyörgyi Váradi József Általános Iskola előkészítő E osztályának kisdíákjai, akik Domokos Zsuzsa tanítóval készültek az ünnepre.

Apukámmal mentünk locsolni autóval, mert Bodokon is van ismerősünk. Festettünk egyszer olyan piros tojást, amelyik kék volt. Nem szégyenlősködtem, mindig elmondtam a verset, egy kosárral és vízzel indultunk.

Szőcs Kálmán:

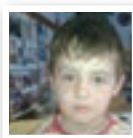
Mentünk apával locsolni, de ha például senki sincs otthon, nincs mit csináljunk. Reggel mi hamarabb keltünk, mint anya és a lánytestvérem, és még az ágyban voltak, amikor meglocsoltuk őket.

Timár Roland Attila

Mi húsvétkor ünnepeltünk, festettünk tojásokat, jött a nyuszika, hozott ajándékot, betette a szobába. Jöttek a locsolók, azt is szerettem, estére illatos a hajam, megmostuk a fürdőkádban.

Bodó Zsófia Brigitta

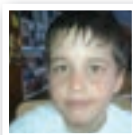
A suliban is festettünk tojásokat, de otthon is. Született kistestvérem, éppen hazaértek, így nem a kórházban kellett meglocsoljuk anyát. Tavaly is egy csomó tojást kaptam, mind meghántottuk.

Dániel Máté Hunor

Anya megfőzte a tojást, én is segítettem, anya szépre öltöztetett minket, vártuk a locsolókat. A fiútestvérem és apa mentek locsolni. Jó móka, anya előkészítette, mit kell adni a fiúknak, és mi odaadtuk.

Antal Alexa

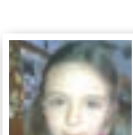
Egyszer ebédeltünk, aztán kinéztünk, hogy a húsvéti nyúl hozott-e tojásokat. Hozott, és letette egy fa alá mamámnál. Aztán egyszer anyuciék kék virágos tojásokat festettek. Régebb csak az ismerősöket öntöztem meg, de most az osztálytársaimat is.

Negulescu Kiss Martin

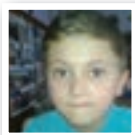
Apa takarított, anya süített és főzött. Én a nagy tesómmal mentem locsolni a barátainkhoz, de felnőttekhez is. Soha nem unom meg a locsolást, az a legjobb húsvétkor.

Molnár Benjámin Ábel

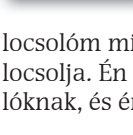
Én festettem a piros a tojást, a tesóm tanulta a verset. Készítettünk elő kosárákat, hogy szedjük össze a csokikat, amit hozott a húsvéti nyuszi. Nekünk két húsvétunk lesz, mert elmegyünk Budapestre a keresztanyukámhoz és ott is megünnepeljük. Nekem az első locsolóm mindig a szomszéd, apa nem locsol meg, ő anyát locsolja. Én csokit, csokipénzt, és piros tojást adok a locsolóknak, és én is a csokit szeretem a legjobban.

Zsigmond Katalin

Azt tudom a húsvétról, hogy Jézus feltámadott. És még azt is tudom, hogy húsvétkor bárányhúst eszünk, én már többször is ettem. Gyalog mentünk locsolni, készítettünk útitervet, hogy kihez megyünk előbb. Adtak csokitojást, csokinyulat, úgy örültem.

Fekete Edmond

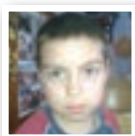
Jó volt, amikor jöttek a locsolók, régen vízzel locsoltak, de most már parfümmel. Én felvettem a szép ruhámat, és vártam őket.

Antal Xénia

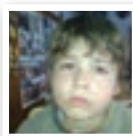
Meglocsoltuk a lányokat, hogy ne hervadjanak el. Ők adtak tojást, azt megettük. Mi is festettünk tojást otthon, hogy anya is adjon a locsolóiak, ő tanított nekem verset is.

Szilvási Magor

Apukámmal mentem locsolni, aztán a tojást eltettük, majd megesszük. Anyáék otthon tojást és pénzt adtak.

Kellán Szabolcs

Anyukám mindig elrejt a csokitojásokat, és én meg kell keressem. Egyszer mire felkeltem, eldugta a kályhához, de akkor még nem kezdődött el a húsvét, én hamarabb megtaláltam, mint gondolta. Voltunk a templomban, majd locsolni. Az autóban szoktam gyakorolni a verset, mindig kapok hímes tojást.

Nagy Márk

Én nem is tudom, mit csinálunk annyi piros tojással, én mindig megszámlolom otthon, hány tojást kaptam. Minden lánynak elmentem, akit ismerek.

Kozma Kristóf Bence

Azt szeretem a legjobban, amikor locsolom a lányokat, a parfümöt a nyakukra öntöm. Egyszer Csernátonban nagymamánál egyik néni tojás helyett egy jó nagy narancsot adott.

Szotyori Tamás

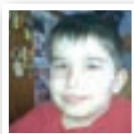
Mindenkinek mondtam verset, mert kaptam érte piros tojást, összegyűjtöttem egy zacskóba, anya készített belőle rakott krumplit, megettük. Legjobb a húsvétban a tojás és az, hogy vesznek nekem kicsi parfümöt.

Kelemen Gergely

Festettünk tojást, pirosat, sárgát, kéket, zöldet. Anya főzött finom csirkét. Azt szeretem, ha a nyakamat locsolják, azt le lehet mosni. Ha parfümmel locsoltak, lemostuk, ha vízzel, azt nem.

Kiss Zselyke Boglárka

Kaptam sok pénzt, sok tojást, de mindig nagyon elfáradok, mert olyan sok helyre megyünk. Anya és mama tanították a verset. Vízpisztollyal szoktam locsolni, tavaly dédimamának a blúzára egy nagy foltot ejtettem vízzel.

Zoltáni Márk

Készítettünk anyával húsvéti dolgokat papírból, nyuszt, csibét. Az iskolában is ugyanazt. Húsvétkor mentünk mamámhoz. Egyszer az egyik barátom vízpisztollyal leöntött, le kellett cserélnem a blúzat, mert nem bírtam rajta a vizet. Nagyon vicces volt.

Bálint Kincső

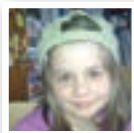
Azért piros a tojás, mert Isten vérét mutatja. Mi mindig piros tojást festünk otthon a barátainkkal. Nekem van két lila ruhám, az egyik halvány, a másik sötét, ezeket veszem fel. Átjött hozzánk Kata, de olyan is volt, hogy én is mondtam verset, aztán meglocsoltak.

Zöldi Kincső

Sok sütemény készült nálunk, sokszor takarítunk, húsvétkor még többet. Tavaly annyi locsoló jött, hogy elfogyott a tojás, és gyorsan újakat kellett festeni.

Porzsolt Janka

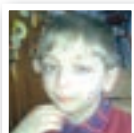
Idén készítettünk tojásfát, az aranyvessző ágaira ráaggattuk a dísztojásokat. Anya finom süteményeket süített. Én nem nagyon szeretem a locsolást, sokan jönnek, mennek.

Simon Andrea Tamara

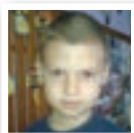
Tyúkocskát készítettünk papírból, otthon tojást festettünk, nagyon szép lett, egyszer ráírtuk a viaszt, aztán letöröltük. Megyünk templomba, apa prédikál, és mi ülünk.

Zelenák Borbála

Amikor kicsike voltam, apukámmal és anyukámmal is mentem locsolni. Ilyen nagy korban most voltam először. Nem nagyon szeretek járni locsolni, mert nem nagyon szeretem a lányokat, mindenek csak mosolyognak.

Sebesi Kristóf Zalán

Locsoltunk és kaptunk pénzt, még tatámtól is. Anyukámat is meglocsoltam, de a lányokat is. Anyának nem volt meglepetés a locsolóvers, mert ő tanította.

Borbély Milán Attila

SZÖVEG ÉS FOTÓK: BÍRÓ BLANKA

Önkéntesség a székeludvarhelyi Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiumban

Vonzák a diákságot a jótettek

Valódi sikertörténet a székeludvarhelyi Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiumban tevékenkedő, tanárok és diákok alkotta Harmatcseppek szeretetszolgálaté: egy lelkes pedagógus kezdeményezésére 2010-ben öt diák és három

rakozás mellett idejükből, energiájukból rendszeresen fordítanak mások megsegítésére is. A diákok – nagyrészt lányok – legalább háromhavonta látogatják a szombathelyi református, illetve a lókodi ökumenikus öregotthont, a Dévai Szent

Szombathelyi Református Öregotthon látogatása, az ott élő idősök ünnepeinek megszépítése volt dalok és kézműves foglalkozások által. A feladat kezdetben senkinek sem volt könnyű, hiszen az idősotthon lakóinak arcára nem egyszerű mosolyt csalni, a tiszta szívű és hangú diákoknak mégis mindig sikerül. A pozitív példa ragadósnak bizonyult: egyre több és több fiatal csatlakozott a szeretetszolgálathoz, amelynek tevékenységi köre fokozatosan kibővült a lókodi idősotthon, illetve az udvarhelyszéki Bőjtéházak támogatásával és a kórházi önkéntes szolgálattal.

Bekapcsolódott az egész iskolaközösség

Sehová sem mennek üres kézzel, ez iratlan szabály – ha egyebet nem, ruhákat vagy egy-egy kis édességet visznek a nehéz sorsú gyerekeknek és az idősöknek, de ennél talán sokkal fontosabb, hogy mindig van a tarsolyukban egy-két őszinte, jó szó, biztatás vagy ölelés. A gyakrabban meglátogatott helyszíneken név szerint ismerik a nyugdíjasokat és a szegény sorsú gyerekeket, nyomon követik életüket, s nem utolsósorban akcióik révén felhívják diáktársaik figyelmét arra, hogy kevésbé szerencsés embertársaikra is gondolniuk kell.

Tavaly megduplázódott ugyan az önkéntesek száma – mostanra több mint negyvenen vannak, így egyre nehezebb mindannyiuknak elegendő feladatot találni –, de a maga módján a teljes iskolaközösség segíti a példaképeknek számító lányokat: a nagyobb diákok a gyűjtőakciókat népszerűsítő plakátokat szerkesztenek a falújságra, a kisebbek pedig egy-egy látogatás előtt felajánlják az iskolai tizórajukat útravalóul. Már a kezdetek óta számos tanulót mozgósít a Harmatcseppek évente meghirdetendő karácsonyi cipősdoboz-akciója: a felhívásra évről évre több édességgel, ruhával, játékkal és tisztálkodási kellékkel megpakolt doboz érkezik, valamilyen módon mindenki segíteni szeretne. Legutóbb közel száznegyven ajándékcsomagot kaptak, így amellet, hogy az

A SZERZŐ FELVÉTELE

- „Sehová sem mennek üres kézzel, ez iratlan szabály – ha egyebet nem, ruhákat vagy egy-egy kis édességet visznek a nehéz sorsú gyerekeknek”

nevelő önkéntes munkába kezdett a székeludvarhelyi idősotthonban, mostanra pedig több mint negyvenen fáradoznak azért, hogy szebbé, jobbá tegyék a rászoruló gyerekek és nyugdíjasok életét.

Szebbé tenni a rászorulókat életét

Mikulás, karácsony, farsang, húsvét vagy szüret – kicsik-nagyok számára ünnepek ezek. Tudja ezt jól a kollégiumban működő Harmatcseppek szeretetszolgálat egyre bővülő közössége, s ennek szellemében gyűjtések, jótékonyági akciók, kézműves foglalkozások és énekes-táncos műsorok révén immár öt éve igyekszik szebbé tenni a rászorulókat életének nemcsak ünnep-, hanem hétköznapijait is. A csoport kezdetben mindössze nyolc tagot számlált, és egyetlen tevékenységre fókuszált, de a növekvő népszerűségnek köszönhetően mostanra több mint negyven középiskolás diákot foglalkoztat, akik a tanulás és szó-

Ferenc Alapítvány udvarhelyszéki – főként sóvidéki – napközi otthonait, ezenkívül a gyulafehérvári Caritas partnereiként minden hétköznap ellátogatnak a helyi kórház gyermekosztályára, hogy a kis betegeket meseolvasással és -vetítéssel, illetve játékkal derítsék jobb kedvre, elősegítve gyógyulásukat.

Az ötletgazda és kezdeményező, Lőrincz Edit informatikát és közgazdaságtant tanít a Refiben. Édesanyja és feleség, de életének régóta szerves része az önkénteskedés is: egy telefonos lelki segély-szolgálatnál kezdte, azt követően pedig más típusú jótékonyági akciókba is bekapcsolódott. 2010-ben két kollégájával, Papp Csillával és Nagy Máriával úgy döntöttek, a felekezeti iskola szociálisan érzékeny tinédzsereinek is esélyt adnak arra, hogy megtapasztalják az önzetlen segítségnyújtás örömét. Felhívásukra akkor mindössze öten jelentkeztek, első vállalt feladatuk a székeludvarhelyi

alsó- és felsősófalvi gyerekotthonok fiataljait megajándékozták, több más jótékonyági csoportnak is juttathattak belőle, akik ugyancsak hátrányos helyzetű apróságoknak kézbesítették azokat.

Legutóbb húsvét előtt hívták fel az iskolaközösség figyelmét a nehéz körülmények közt élő gyerekekre: első alkalommal szervezték meg Hozz egyet! elnevezésű gyűjtésüket, amelynek lényege, hogy minden segítő szándékú fiatalnak csak egyvalamit – tartós élelmiszert – kellett hoznia. A kezdeményezés sikere mindenkit meglepett: nagyjából három mázsa adományt – rengeteg lisztet, cukrot, makarónit, húskonzervet, lekvárt, pástétomot, rizst és olajat – leltároztak. Melléjük álltak a szülők, ezenkívül a helyi Z. Sebess József Cserkészcsapat és más közösségek is ajánlottak fel nekik nagyobb mennyiségű adományt, így ezúttal a sófalvi házakon kívül még három udvarhelyszéki, kevés támogatásban részesülő gyerekotthonnak is vihettek az élelmiszer-adományból.

Az udvarhelyszéki Bőjte-otthonok némelyikében egy nevelő akár húsz elhanyagolt, a legszükségesebbeket is nélkülöző gyerek gondját viseli. A napközi otthonok a tanórák után fogadják a kicsiket, akik együtt imádkoznak, tanulnak, ebédelnek és kézműveskednek (a nagyobb gyerekek jó testvérekként igazgatják, tanítják és segítik a kicsiket), de a mosogatásba, takarításba is besegítenek a nevelőnek, s ezáltal megtanulják magukat is ellátni – derült ki a felsősófalvi Remény napközi otthonban, ahová a Harmatcseppek nemrégiben szállították ki a többládányi adományt.

Minden ajándékot szívesen fogadnak

Az otthont vezető Gagyí Margit egy korábbi látogatásunk alkalmával elmondta, a gyerekek étkeztetésére havonta fejenként mintegy húsz lej jut, hiszen az alapítványnak rengeteg gyerekről kell gondoskodnia – vannak olyan fiatalok, akik otthon alig jutnak táplálékhoz, így elkél ott minden segítség. Az otthon számára néhány éve felújítottak egy szép tornácos házat, annak kertjében megtermelnek néhány zöldség- és gyümölcsféléket, és olykor adományokat is kapnak, de vannak még kevésbé „szem előtt” lévő otthonok is, amelyeket a civilek kevésbé támogatnak.

A nélkülözést azonban mintha elfűnák, amikor a református kollégium

csapata megérkezik az otthonba: a sófalvi gyerekek valósággal belesim-paszkodnak a néhány hónapja nem látott nagyobb lányok karjába, úgy örülnek az újabb találkozásnak. Minden ajándékot szívesen fogadnak, de ők is frissen sült süteménnyel, kávéval, teával várják a látogatókat. Rengeteg kérdésük és mondanivalójuk van – sokan példaképüknek tekintik a Harmatcseppeket, és a lehető legnyíltabban fejezik ki irántuk való mély szeretetüket. A beszélgetést csakhamar felváltja a közös játék az udvaron – a kicsik meg sem érzik a csípős szelet –, amely során eltörlődnek a tízéves korkülönbségek: a focizás, hintázás, rajzolás minden korban jóleshet. Az anyagi helyzettől függetlenül itt mindenki kimondhatatlanul gazdag – fogalmazódik meg a szemlélőben, főként, amikor meghallja, hogy az egyik gyerek gyönyörűen gitározik, a másik kitűnően szaval, a harmadik a generációjánál jóval többet tud a dísznövényekről, és van, akinek a tengeri állatok tanulmányozása a szenvedélye, de még sosem láthatta a tengert.

A gyerekcsoportok közötti baráti kapcsolatnak ezúttal új, maradandó szimbólumai teremtődtek: faültetésnél segédkeznek kicsik és nagyok a napközi otthon kertjében. Az egyik önkéntes ugyanis saját ötlettől vezérelve megpályázta az élelmiszercsomagok kiszállításához szükséges útiköltség fedezésére, az alapítvány házainak gyümölcsfák és -cserjék, valamint nagyobb mennyiségű krumpli vásárlására elegendő összeget a Székelyudvarhelyi Közösségi Alapítvány YouthBank programjában, amely révén ezerhat száz lejt nyert – mesélte büszkén Lőrincz Edit, a Harmatcseppek vezetője. A tanárnő az önkéntes csoportban folyamatosan megtapasztalja, mennyi szeretet és törődés szorul az olykor elmarasztaló jelzőkkel illetett, érdektelennek, passzívnak tűnő tinédzserekbe.

Minden egyes alkalommal hangsúlyozza: ebbe a közösségbe nem kötelező bekapcsolódni, ott pedig semmit sem kényszer megtenni.

Mindenki csak annyira kapcsolódik be, amennyire szeretne – van, aki a szervezésben segít, van, aki csak gyerekeket vagy időseket látogat, de a tapasztalatok szerint az önkénteskedésbe fogott fiatalok fokozatosan válnak egyre nyitottabbakká a külvilágra, mások szenvedésére. A „friss” önkéntesek csak szemlélődnek, nem tudják, mit is tegyenek, de néhány látogatás után, a gyakorlottabbak

példáját követve feloldódnak, és egyre nagyobb örömet lelnek az idősök vigasztalásában, a gyerekek felvidításában.

Az önkéntes munka megszelídíti a „lázadókat”

Az önkénteskedésnek nincs anyagi vonzata, így csak az tart ki hosszú távon, aki valóban magáénak érzi ezt a szellemiséget – mondta el Lőrincz Edit, hozzáfűzve, más udvarhelyi iskolákból is számos tanuló jelezte, hogy beszállna közéjük, de ezt a csoportvezető egyelőre nem tudja vállalni, hiszen negyven refis diák tevékenységének felügyelését is elég nagy feladatnak érzi.

Jelenleg az egyik végzős diák, Orosz Xénia az egyik fő segítőtje, aki orosz-lánrészt vállal a projektek megszerzésében: pályázatot ír az Egy Mosoly az Életért Egyesület néven jogi státust szerzett csapat programjainak támogatására, csomagol, megvásárolja az ajándékokat, önállóan oldva meg a feladatokat vagy sikeresen koordinálva egy csapat munkáját. Xénia úgy érzi, sokat változott előnyére azóta, hogy kilencedikes korában jelentkezett a Harmatcseppekhez: lázadó volt, aki mindenképp a saját elképzeléseit akarta érvényesíteni, ám az önkéntes munka „megszelídítette”. Most már újító ötletekkel, saját kezdeményezésekkel gazdagítja a csapat tevékenységét, és elsőként jelentkezik, ha segíteni kell. El sem tudja már képzelni az életét önkéntes munka nélkül: az érettségi után is ezzel foglalkozna külföldön, hiszen világot is szeretne látni.

Nem ő az egyetlen a csoportban, akinek a pályaválasztását meghatározták a Harmatcseppeknel eltöltött évek: az alapítók közt volt Jakab Erika, aki jelenleg szociálismunkás-képzésben részesül Kolozsváron, és többek közt Pataréten teljesít szakgyakorlatot. Úgy látja, külső szemmel az önkéntes munka csupán kedveskedésnek, segédkezésnek tűnik, ám tapasztalatból tudja, hogy ez a munka meglehetősen mély érzelmi hatásokat vált ki az emberekből, ezért nem mindenki számára testhezálló. Ő idehaza szeretne elhelyezkedni, és legszívesebben gyerekekkel foglalkozna. Akárcsak a legtöbb régi tag, ő is szívesen visszajár, és segít a Harmatcseppeknek a tanárnő kimondhatatlan örömére.

BÁLINT KINGA KATALIN

Színházi világnap a Kolozsvári Állami Magyar Színházban

Magyar Színházban

FOTÓK: BIRÓ ISTVÁN

Iskolai kudarc – vagy az iskola kudarca?

Izgalmas, dilemmatikus kérdésként fogalmazódik meg Kónya Zoltán előadásának címe, ami a Tanárok Vagyunk Akadémia szervezésében hangzott el március 26-án. A *Lélek az iskolában* könyv szerzője előadását a gyermekközpontúság jegyében egy Montaigne-idézettel kezdte, amely azt is kiemeli, hogy a gyermekek nevelése és oktatása az egyik legfontosabb, ugyanakkor a legtöbb nehézséggel járó tudomány. Az idézettel tulajdonképpen bekeretezi előadását, noha a címben eldöntendő kérdésként fogalmazódik meg az iskolai kudarcot kiváltó okok lehetőségének eldöntése, egyértelművé teszi a hallgatóság számára, hogy ez annál sokkal komplexebb kérdés. Mivel a kudarc a pszichoterápiában is egy fontos jelenség, számos közös pontot emel ki az alkalmazott pedagógia és a pszichoterápia témakörei között. A kudarc meghatározása kapcsán lényeges szempontra hívja fel a figyelmet. A kudarchoz való viszonyunk, vagyis a kudarcértelmezésünk attól függ milyen érvelési keretek mentén történik, azaz milyen diskurzust választunk. Az előadó az egy szempontú, csak a gyermek, csak a tanár, csak a szülő vagy csak az iskola a felelős szempont helyett a rendszerelméleti diskurzust ajánlja, melynek értelmében a kudarcot kiváltó okokat egy soktényezős, kontextusfüggő rendszerben érdemes vizsgálni.

A kudarc életünk fontos része, hiszen folyamatosan célokat fogalmazunk meg, amelyeket nem mindig vagyunk képesek elérni. Ezek a kudarcélmények viszont meghatározhatják az önismeretünket, önbecsülésünket, viselkedési, tanulási problémákat okozhatnak a gyermekeknél. Az előadó sok esetben utal és támaszkodik John Hattie (2009), *Visible learning* összefoglaló művére, melyben a szerző több mint 800 metaanalitikus művet szintetizál az iskolai teljesítmény témakörében. Az iskolai kudarcot kiváltó okok feltárásában hat szempontot emel ki: társadalmi egyenlőtlenség, család és otthon, a tanítás minősége, az elvárások és az iskolai osztályzatok.

Világszerte történő kutatási eredmények bizonyítják, hogy az iskolai teljesítmény egyik meghatározó tényezője a társadalmi egyenlőtlenség, valamint, hogy a szülők iskolai végzettsége összefügg a gyermekek szövegértési szintjével (Wilkinson, Pickett 2011). A családban kialakult kötődési minta később meghatározza a kudarchoz való viszonyunkat, hiszen azok, akik biztonságosan kötődő személyek fokozott erőfeszítést mutatnak, ha kudarcélményük van, míg a bizonytalanul kötődők hamar feladják (Lütkenhaus, Grossmann and Grossmann 1985). A családi, otthoni légkörben tapasztaljuk és tanuljuk meg az önállóságot, az önszabályozást, ami a pedagógusok szerint a leginkább hiányzik

az iskolába lépő gyermekeknél (Rimm-Kaufman, Pianta, Cox 2001). Azokban a családokban, ahol pozitív elvárások fogalmazódnak meg a gyermekkel szemben, ahol sok a bátorítás, beszélgetés, érdeklődés az iskolai munkáról és a gyermek maga kontrollálja a tanulás folyamatát, az iskolai kudarc is kisebb mértékben jelentkezik. Bármilyen furcsának is tűnik,

de a családban előforduló ellenőrzés, jutalom és büntetés a rossz tanulmányi eredményért erősítik a kudarc előfordulását (Hattie 2009). Azt is fontosnak tartja kiemelni az előadó, hogy az általános dicséret és bírálat helyett a konkrét cselekvést és erőfeszítést, a felmutatott eredményt fontos értékelni. Az iskolai kudarcok kialakulását természetesen a tanítás minősége is befolyásolja, illetve a pedagógusok tulajdonságai és képességei. Ha a pedagógus munkáját szenvedéllyel végzi, van tárgyi tudása, ismeri, hogy a tanuló mit tud, gondol és érez, tisztában van a tevékenység céljával, eredményével, kihívást jelentő feladatokat tűz ki, a tudás felépítését segíti elő, ösztönzi az erőfeszítést, tevékeny és irányít, biztonságos légkört teremt, a tévedést tanulási lehetőségként értelmezi, rugalmas és bátorítja a tanulás önszabályozását, akkor ezek a tényezők csökkentik az iskolai kudarcok kialakulásának esélyét. Szoros összefüggésben áll az iskolai kudarcok előfordulása azzal is, hogy a családban vagy az iskolában a gyermek milyen követelményekkel, elvárásokkal szembesül. Ha a feladatok abba a zónába esnek, amit a

gyermek segítséggel, irányítással el tud végezni, akkor ez számára fejlődési lehetőséget jelent, míg, ha nagyon könnyű feladatot kap, azaz a komfortzónában marad sokáig, vagy olyan feladatot kap, amit segítséggel sem képes elvégezni, kudarcélménye lesz (Vigotszkij 1978). Az iskolai osztályzatok abban az esetben, ha nem maximálisak, az iskolai kudarc forrásai lehetnek, hiszen a rossz osztályzat azt a benyomást kelti, hogy a teljesítmény lehetne jobb is.

A fenti tények, adatok összefoglalása a teljesség igénye nélkül történt, de talán arra elég, hogy közvetítse, mennyire fontos a gyermek pozitív fejlődése számára az elfogadó családi környezet és szorongásmentes iskolai légkör. Az, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az iskolában, talán minden tananyagnál fontosabb. A Tanárok Vagyunk Akadémia célja olyan pozitív példák bemutatása, amelyek elsősorban számunkra, pedagógusok számára erőforrásként használhatóak az iskolai tanítási-tanulási folyamat megtervezésében és kivitelezésében.

„Világszerte történő kutatási eredmények bizonyítják, hogy az iskolai teljesítmény egyik meghatározó tényezője a társadalmi egyenlőtlenség, valamint, hogy a szülők iskolai végzettsége összefügg a gyermekek szövegértési szintjével. A családban kialakult kötődési minta később meghatározza a kudarchoz való viszonyunkat, hiszen azok, akik biztonságosan kötődő személyek fokozott erőfeszítést mutatnak, ha kudarcélményük van, míg a bizonytalanul kötődők hamar feladják.”

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

Összevont osztályok környezeti nevelése, természeti játékok és tevékenységek

Iskola másként

„A legjobb iskola, amelyben egy ifjú ember megtanulhatja, hogy a világnak van értelme, a természettel való közvetlen kapcsolat.”

Konrad Lorentz

A környezeti nevelés mint sokrétű tevékenység természetesen az oktatás-nevelés minden szakaszában érvényesíthető. Célja, hogy elősegítse a gyerekek környezettudatos szemléletének, magatartásának, életvitelének kialakulását. Tudatosítja a problémákat, felismerteti a saját, személyes értékeket, segít a diákok önértékelésében, és hozzájárul a környezeti problémákkal szembeni felelősség kialakításához.

Összevont osztályom tanulói a következőképpen oszlanak meg: 1. osztály: 5 tanuló, 2. osztály: 2 tanuló, 3. osztály: 5 tanuló, 4. osztály: 4 tanuló. Az Iskola másként hét rendhagyó programjának megírásakor – akárcsak az éves, féléves tanmenet kidolgozásakor – figyelembe kell vennem a fejlődési szintek különlegességeit, eltéréseit, hiszen egy időben különböző szinteken dolgozom. Didaktikai szempontból fontos, hogy mit tud az egyik gyermekcsoport a másiknak közvetíteni úgy, hogy a gyermekek különféle ismeretei érvényesülhessenek a tanítás keretében. Ez a program hangsúlyozza a tanítás gyermekközelségét, a játék pedagógiai értékét, a gyerekek mindenkor fejlődését, a környezet szeretetét és védelmét, test-lélek-környezet egységét.

A természeti játékok és tevékenységek kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek rendszerében fejlesztik a diákok személyiségét, képességeit. A természetben végzett tevékenységek és játékok fogalmakat tanítanak meg, lehetőséget kínálnak az esztétikai, erkölcsi, környezeti nevelésre, hozzájárulnak a kisgyerekek mozgásigényének kielégítéséhez, a tanulók testi és lelki egészségének fejlődéséhez. Fejlesztik az akaratot, az önbizalmat, kitartásra, figyelemre, a környezet tiszteletére nevelnek.

Az alábbiakban két, általam alkalmazott mintát írok le:

Fogadj örökbe egy fát!

A gyerekek hármas, négyes csoportokban vagy egyedül dolgozhatnak. Szükséges eszközök: fa, fényképezőgép,

napló. A játék egy iskolaközi fa örökbefogadásával kezdődik, majd következik a fa tanulmányozása.

Első találkozás: Ez történik az Iskola másként program keretében.

- Jól nézd meg a fát!
- Írd le, mondd el, milyen most a fa!
- Nézd meg kívülről! Milyenek a levelei

Fényképezőgép

Ez a játék egyszerű és természetes módon megszünteti a nyugtalanságot, a szétszórt gondolatokat. Az egyik játékos a fényképész, a másik a fényképezőgép. A fényképész a csukott szemű fényképezőgépet elvezeti egy szép látványhoz, a kiválasztott kép felé írá-

- „A természeti játékok és tevékenységek fejlesztik az akaratot, az önbizalmat, kitartásra, figyelemre, a környezet tiszteletére nevelnek.”

(alakja, mérete, színe), milyen a törzse?

– Nézd meg, hogy él-e? Hogyan tudod ezt megállapítani?

– Szagold meg, van-e szaga?

– Gondolkozz el, vajon hogy került oda ez a fa?

– Milyen dolgokra van szüksége az életben maradásához?

Ezeket a látogatásokat az év folyamán többször is megismételjük, és a tanulók összehasonlítják tapasztalataikat az alábbiak szerint:

– Nézd meg, hogyan változott meg a fa!

– Nézd meg, mely részei nem változtak!

– Beszéljétek meg, hogy fog kinézni a legközelebbi látogatáskor!

A találkozások után a diákok elmondják, mi jut eszükbe egy fáról. Néhány megállapítás: A fa egy élőlény. A fának vannak „testrészei”, mint az embernek: gyökere, törzse, kérge (az ember bőre), ágai (az ember végtagjai), levelei (az ember haja). A fának van neve (fafajták). A fának sok haszna van (a gyerekek felsorolják). A fa sok állattal is kapcsolatban áll: rovarok, emlősök, madarak.

nyítja, majd lenyomja a gombot, hogy exponáljon. Nagyon fontos, hogy a fényképezőgép szemei két felvétel között csukva legyenek. Így a megvilágítás 3–5 másodpercre megdöbbenő erővel hat.

Ebben a játékban valódi természeti élményekkel dolgozunk, ezért az első és második osztályos gyerekek ugyanúgy részt tudnak venni benne, mint a 3–4. osztályosok. Az exponálás vállra koppantással történik: az első koppantásra a fényképezőgép kinyitja a szemét, a másodikra becsukja. A fényképezésre kb. tíz percet adok, utána szerepcseré következik. Nagy élmény az első és második osztályos tanulóimnak, hogy vezethetik nagyobb társaikat. Miután mindenki mindkét szerepet eljátszotta, a gyerekek lerajzolják (előhívják) a képet, amit fényképezőgépként készítettek.

FAZAKAS MAGDOLNA
a homoródszentmártoni
Román Viktor Általános
Iskola tanítónője

Élmények iskolája – a tapasztalati tanulás hatékonysága

Örömmel nyugtáztuk az Iskola más-ként program bevezetését az oktatási rendszerbe, hiszen ezáltal közelebb kerülhet a hagyományos oktatás a nonformális oktatáshoz. A projekt célja, hogy a tanárok olyan tevékenységekbe vonják be a diákokat, amelyek által hasznosíthatják tehetségüket, interaktív módon tanulhatnak, és érdekesebbnél érdekesebb területekre nyerhetnek betekintést. Ezen a héten

Outward Bound, tanulás tapasztalat révén

Az Outward Bound Romania nonprofit, kültéri tevékenységekre specializálódott szervezet, amely 1993-ban alakult, független tagja az Outward Bound International világszintű szervezetnek. Módszere a tapasztalatok révén való tanulás. Megalakulásától kezdve folyamatosan fejlődő, biztonságos és minőségi programokat kínál a fiataloknak. A tré-

bizosít kültéri tevékenységeknek, táboroknak, munkatalálkozóknak és szemináriumoknak.

Élmények iskolája

A romániai Outward Bound legnépszerűbb programja az iskoláskorúak számára kialakított háromnapos Élmények iskolája program, amely a maradandó élményeken túl olyan készségeket és kompetenciákat fejleszt, mint az önbizalom, tolerancia, kommunikáció, döntéshozatal, felelősségvállalás, kezdeményezőkézség, kitartás, együttműködés, csapatmunka. Az Outward Bound-programokon a saját élményen alapuló oktatás módszereit alkalmazzuk, így az eredmény látványos és maradandó. Olyan kültéri tevékenységekkel dolgozunk, mint az expedíció, tájékozódás, patakátkelés kötélén, sziklamászás, ereszkedés, menedékhely-építés, kötéltörési tevékenységek – mindezek maradandó élményekkel gazdagítják a résztvevőket.

Felmérés a tapasztalati tanulás hatékonyságáról

Kiértékelőik segítségével felmérést végeztünk a 2014-es évről, hogy megpróbáljuk számszerűsíteni az Outward Bound-programok hatékonyságát. A megkérdezettek az ifjúsági programjainkon résztvevők voltak, akik a program lejártaival töltötték ki a formanyomtatványt. A visszajelzéseiket elemezvén kiderült, hogy a programon való részvétel elősegítette a fejlődésüket a következő területeken: önbizalom, másokba vetett bizalom, tolerancia, felelősségvállalás, bátorság.

A résztvevőknek 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük a fejlődésüket, ahol az 1-es jelentése az „Egyáltalán nem fejlődtem ezen a téren”, az 5-ös jelentése pedig „Ez az állítás teljes mértékben igaz”.

2014-ben összesen 1570 iskoláskorú fiatal vett részt Outward Bound-programokon. A gyerekeknek:

- 81%-a megtanulta, hogy csapatmunkával többet tud elérni
- 74%-a motiváltabbá vált a céljai elérésében

Fotók • OUTWARD BOUND ROMANIA

a tantervtől eltérő, különleges órarend szerint vehetnek részt a diákok a tevékenységekben, amelyeknek az ismeretszerzésen túl olyan hozadéka lehetnek az iskolai közösség számára, mint a képességek fejlesztése, az összetartó erő, valamint a csapatszellem erősítése. Ilyen típusú oktatást alkalmaz az Outward Bound egész évben programjai keretében. Arról, hogy hasznos-e a diákokat más területeken is fejleszteni, mint a kognitív intelligencia, egy belső felmérés alapján tudunk következtetéseket levonni. Erről a felmérésről bővebben is beszámolunk, de előtte röviden szólunk a szervezetről és programjairól:

ningek jellege kihívást jelent a résztvevők számára: ezáltal fejleszti magabiztosságukat és kitartásukat. Tevékenységei megteremtik a lehetőséget a jobb önismertetre fizikai, szellemi és szociális téren. Az Outward Bound missziója rávezetni az embereket, hogy felfedezzék és fejlesszék képességüket, amellyel gondoskodni tudnak önmagukról, másokról, és az őket körülvevő világról – mindezt szokatlan környezetben és kihívó tapasztalatok által. A szervezet saját ifjúsági központtal rendelkezik Szovátnán, amely több mint 60 fő befogadására képes. A központ, ahol szállást és teljes ellátást biztosítunk a résztvevők számára, elhelyezkedésének köszönhetően kitűnő feltételeket

– 74%-a jobban odafigyel a környezetre és a természetre

– 70%-a érezte úgy, hogy többre képes, mint azelőtt gondolta

– 69%-a érezte, hogy nyitottabb új dolgok iránt, és könnyebben tud alkalmazkodni

– 67%-a érezte úgy, hogy magabiztosabb lett, és jobban megbízik a társaiban

– 63%-a állította azt, hogy ezután könnyebben le tudja győzni a nehézségeket

Visszajelzések osztályoktól, diákoktól

„Meghatározó osztályélmény, eddig még soha meg nem élt csodálatos tapasztalatokkal, mélységes bizalom és szeretetélményekkel. Úgy érzem, egész további együttlétünkre tovább sugárzik majd. Azon leszünk. Köszönjük!” – 9. D Segesvár

A csíkszeredai József Attila Általános Iskola 7. osztályának 21 diákja és osztályfőnökük sokat erősödött önbizalmában, egymás iránti bizalmában, összetartásban, kíváncsiságban... Továbbra is hisszük, hogy „Az egész több, mint a részek összessége.”

Itt mindenki szerez új ismereteket, mivel nem olyan dolgokkal foglalkozunk, amelyeket az ember nap mint nap lát.

Tanárok visszajelzései

„Köszönöm a lehetőséget, hogy betekintést nyerhettem új módszerek, új ötletek alkalmazásába. Köszönöm, hogy közelebb kerültem önmagamhoz, s köszönöm, hogy ráébresztettek: a komfortzónában való leledzés nagyon sok értékes és hasznos újdonságot kizár. Áldást kívánok a további munkátokra, és Isten vezessen abban, hogy még nagyon sok emberrel elérjék ezt a sok sok pozitív ébresztést, amit ezzel a csoporttal s velem!”

„Lelkes, jó társaság, itt a munka csak kellemes és serkentő lehet újabb kihívásokra. További sok sikert!”

„Nagyon jól telt. Köszönöm, hogy ismét sikerült saját magam még jobban megismerni, hogy kiléphettem a mindennapok forgatagából, a komfortzónámból. Azt kívánom nektek, amit ti saját magatoknak kívánnátok. Erő, egészség!”

VARGA KATALIN
Outward Bound Romania

Iskola másként az aradi Csiky Gergely Főgimnáziumban

Hírszolgáltatás a XXI. század elején

Az aradi Csiky Gergely Főgimnázium, Arad megye egyetlen magyar tannyelvű középiskolája szívesen várja vissza egykori végzőseit, akik munkájukról, tapasztalataikról szívesen számolnak be a jelenlegi diákoknak, és volt tanáraiknak. Így tulajdonképpen igazol-

A beszélgetés témájában hú volt címéhez, a jelenkor olvasói és a hírek viszonyát taglalta. Az előadásból kiderült, hogy az emberek jelenleg már szinte „rá vannak kényszerítve a hírekre”, nap mint nap belebotlanak legalább egy, de inkább sok hírbe, mond-

meg, s az események felelevenítése végett előbb egy rövid klipet vetített le Ilona János informatikatanár, a beszélgetés moderátora. Ezután a sajtószabadság és a szabad véleménynyilvánítás jogának témáját járták körül a jelenlevők.

Az esemény tehát hasznos volt, a részt vevő diákok olyan dolgokat tudhattak meg az újságírásról, melyet máskor talán nem lett volna alkalmuk megkérdezni, s az iskola vezetősége is reméli, hogy Páva Adorján szívesen tért vissza egykori alma materébe.

Sok más csikys rendezvény is helyet kapott az Iskola másként héten: *Művészet a tudományban – tudomány a művészetben* címmel a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Természettudományi és Művészeti Kara környezettudományi tanszékének három munkatársa (Szacsvai Kinga egyetemi adjunktus, Szakács Sándor egyetemi docens, illetve Hartel Tibor egyetemi adjunktus) tartott érdekesítő előadásokat a reál szakos diákoknak. Bartha Éva klinikai pszichológus és Horváth Mária szociális munkás, a Bonus Pastor Alapítvány munkatársai felnőtteknek (szülőknek és pedagógusoknak), illetve nyolcadikos és kilencedikes diákoknak tartottak drogprevenációs foglalkozást szerdán, illetve csütörtökön; az immár hagyományos nyílt napra is csütörtökön került sor, ennek során Arad megye magyar nyolcadikosait látja vendégül a Csiky, bemutatva az induló középiskolai szakokat, illetve a csikys diákok által végzett iskolai és iskolán kívüli tevékenységeket. Ezenkívül csapatépítő játékok, kézműves foglalkozások, kirándulások, kutyaparádé, illetve szimfonikus koncerten való részvétel gazdagította az Iskola másként hét programját.

SIPOS SZILÁRD
az aradi Csiky
Gergely Főgimnázium
11. osztályos,
közgazdaság szakos
diákja

• **Véldiák mint előadó.** Páva Adorján újságíró látta vendégül iskolája, az aradi Csiky Gergely Főgimnázium

ják azt, hogy nem volt hiábavaló az a munka, melyet együtt végeztek annak idején.

Így történt ez nemrég, pontosabban április 7-én, az Iskola másként hét folyamán, amikor Páva Adorján újságíró, a kolozsvári *Krónika* napilap szerkesztője volt a Csiky vendége. Ő 1999-ben érettségizett az iskolában, s csak azután döntött arról, hogy kipróbálja magát az újságírás területén.

Előadásának címe *Hírek és hírszolgáltatás a XXI. század elején* volt, s a rendezvény kötetlen formában zajlott, a hallgató diákok is bekapcsolódtak, tehát egy másfél órás interaktív beszélgetésen vettek inkább részt, mintsem egy egyszemélyes előadáson.

hatni, a hírekkel való napi találkozás már elkerülhetetlen. Szó esett a hatás-vadász címevel sok-sok olvasót csalogató honlapokról, a média függetlenségének szükségességéről, és arról a kérdésről, hogy meddig van még jövője a nyomtatott sajtónak. Ezekre a felvetésekre a diákok reagálhattak először, majd a szakavatott újságíró is elmondta álláspontját. A véleményeket végül szembeállították, s a vendég a felmerülő kérdésekre is választ adott.

Volt egy másik vetülete is a beszélgetésnek. Szó esett arról, hogy az újságírás akár emberi életeket is követelhet. A párizsi *Charlie Hebdo* satirikus hetilap szerkesztősége elleni január 7-ei terrortámadás példáját említették

Tanulni másként(?), avagy filozófiatanár a varázsló szerepében

Nem könnyű ma tanárnak lenni. Nem könnyű ma diáknak lenni. Nem könnyű ma tanítani. Nem könnyű ma tanulni. A tanár és diák közös munkáját ellehetetleníti az a már-már átláthatatlan, sok esetben áthidalhatatlan szakadék, amely a tanügyi rendszer és a mindennapok világa között húzódik meg. A tanügyi rendszer által felállított elvárások sok esetben nem alkalmazkodnak a társadalmi, technikai fejlődés adta reális körülményekhez, míg a diákok részéről nagyon erős az alkalmazkodás a változó és egyre gyorsuló világ adta lehetőségekhez, kihívásokhoz.

Gyakran beszélnek, beszélünk az X, Y, Z generációról, valójában nincs másról szó ebben a diskurzusban, mint a generációk közti konfliktusok felerősödéséről és a generációk közti távolság megnövekedéséről és az életviteli, gondolkodásbéli különbségekről. A különböző generációk elkülönződése természetes társadalomfelföldési és társadalompszichológiai folyamat, voltaképpen a két oldal ehhez való viszonya határozza meg, hogy milyen erősségű ez a konfrontáció, és milyen nyomokat hagy elsőként a fiatalabb generációban.

Kételkedés, újragondolás, teremtés

A klasszikus értelemben vett paternalista nevelési metódus egyirányú, egyoldalú, csupán a tanár, tanító felől érkezik elvárásokkal, alakítani, formázni szeretné diákjait. Azonban ma a tanárnak egyre nehezebb a paternalista attitűdöt fenntartani, amely tekintélyelvű, a tudás mint hatalom (gyakorlott és átadható) alapelvéből indul ki, hiszen a lexikális tudás értéke ma már nem egyértelmű és evidens. Éppen ezért a pedagógus feladata ma már többé nem az információáramlás biztosítása és az információátadás, nem a lexikális tudás létrehozása és fenntartása, mert ma már bármely információ nagyon könnyen elérhető, a lexikonok kattintásnyira vannak.

Hanem a könnyen és kényelmesen elérhető információk használata és a hozzá való viszonyunk kialakítása az elsődleges feladat, ezzel együtt egy kiegyensúlyozott információszelekció, valamint újrahazsnosítás és továbbgondolás, illetve a szkepszis, a kételkedés, az újragondolás, az újrakérdezés és az alkotás, a teremtés folyamatának, a kreativitás, az alkotókedv felébresztése és fenntartása kell hangsúlyosabban jelen legyen az oktatás folyamatrendszerében.

Legnehezebb a kíváncsiság felébresztése és annak fenntartása, a heideggeri értelemben vett interesse = inter esse (dolgok között lenni) állapotának a létrehozása, amikor a diák

„A filozófia azok közé a tantárgyak közé tartozik, amelyek semmilyen különleges privilégiumot nem élveznek semmilyen oldalról, egyedül a tanár egyénisége és munkamódszere lesz az, amely valamilyen értéket, illetve fontosságot tud tulajdonítani ennek a többnyire heti egyszeri alkalommal felbukkanó tudománynak.”

nem érzi a kényszer erejét, a tanár tekintélyét többé nem az általa gyakorolt hatalom adja, hanem a kezdeményező, a beavató szerepkörből fakad hitelessége, miközben olyan kapukat képes megnyitani a diákok előtt, amelyek számukra újak, ismeretlenek, vonzóak. A tanár kalauz, idegenvezető a már meglévő tudomány birodalmában. És attól lesz érdekes ez a tanulmányi kirándulás, hogy miként mutatják be mindezt, a kedvcsinálástól, a hangulattól, a lehetséges közös

élménytől, hogy mennyire érzi a fontosságát a diák a megismerendőnek.

Tanulni sokféleképpen lehet. A jól ismert feltételes tanulási sémákról legelőször a félelemaalapú tanulási modell jut eszünkbe, hiszen majd mindannyiunknak van ezzel kapcsolatos tapasztalata, amikor a jegyért való tanulás vagy a tanár, illetve szülő megfélemlítése áll az esetleges motiváció hátterében.

A filozófiaoktatás zsákutcai

Különösen nehéz helyzetben vannak, voltak és talán lesznek a filozófiatanárok, elsősorban azért, mert a filozófia státusa a társadalomban, az iskolában meglehetősen elmarasztalt, mind az oktatási rendszer mind a diákok, mind a szülők részéről, hiszen nem kötelező érettségi tantárgy, felvételre is csak nagyon kivételes esetekben használható. Ettől kezdődően a filozófia azok közé a tantárgyak közé tartozik, amelyek semmilyen különleges privilégiumot nem élveznek semmilyen oldalról, egyedül a tanár egyénisége és munkamódszere lesz az, amely valamilyen értéket, illetve fontosságot tud tulajdonítani ennek a többnyire heti egyszeri alkalommal felbukkanó tudománynak.

A filozófia mint tudomány alkalmas arra, hogy ellássa azt az összegző szerepet – akár az arisztotelészi értelemben is, lásd a filozófia nem más mint a tudományok tudománya – amely képes bármelyik másik tudományt kutatása tárgyává tenni és metafizikai távlatokból vizsgálni, értelmezni, rendszerezni, magyarázni és mintegy rálátni nemcsak az egyes diszciplínákra, hanem együtt is láttatni és értékelni a maga összességében az egészet.

Hamar nyilvánvalóvá válik a gyakorló tanár számára, hogy filozófiaórán nem lehet sem filozófiatörténetet tanítani, sem tematikusan szervezett egységekbe tömöríteni információkat (részben az erre rendelkezésre álló idő rövidsége miatt), valahogy a mindennapi élet adta lehetőségek,

körülmények, kihívások, helyzetek, események szűrőjén át kell a filozófiát mint módszert, mint gondolkodási sémát becsepegtetni, olyan helyeket, helyzeteket kell keresni, ahol hivatkozni lehet filozófusokra, ahol utalni

lehet a gondolatiság szerepére, fontosságára, de minden valószínűség szerint sem a szövegelemzés, sem a szisztematikus, történeti, lexikális tudás nem fogja vonzóvá tenni a filozófiát.

Kicsit a varázsló szerepében kell mutatkoznia a filozófiatanárnak, olyan újszerű és szokatlan módszerekkel kell magával ragadnia a diákokat, amelyek kicsit észrevétlenül, kicsit a bűvölet erejével, különlegességével, egyediségével mintegy majdnem észrevétlenül teszi otthonossá számukra ezt a sok értelemben kirekesztett tudományt.

Nem kizárólagosan a filozófiatanár feladata, hogy visszaszerezze a filozófia hétköznapi tekintélyét, azonban mindenképp jelentős mértékben járulhat hozzá, hogy értékét, jelentőségét és használhatóságát argumentálja, igazolja, bizonyítsa, éreztesse. A nyugati társadalmak, többnyire a német nyelvterületen, újra nyitottak a filozófia irányába annak köszönhetően is például, hogy megjelentek a filozófiai praxisok, ahol konkrét élethelyzeteket elemeznek, kicsit hasonlatosan a terápiához, legtöbb esetben azonban messze meghaladva azt sajátos gondolkodási minták, modellek, paradigmák felvillantásával, megismertetésével járulhatnak hozzá bonyolult problémák, gondolati elakadások újraértékeléséhez, újraértelmezéséhez és esetleges megoldásához.

Nemcsak a filozófiatanárnak kell tennie azért, hogy visszakérüljön a filozófia a köztudatba, mint a társadalmi és az emberi lét elengedhetetlen segédeszköze, azonban számára adatik meg az a lehetőség, hogy kinyissa a fiatal generáció számára azokat a kapukat, amelyeket csak a filozófia ismerete, a gondolkodás hogyanjának az értékelése tesz lehetővé. Ennyiben lényeges szerepe van a tanárnak a filozófia aurájának megőrzésében és széleskörűvé tételében.

Átjárhatóság a tantárgyakra darabolt tudásrendszerben

Az európai oktatás évszázados hagyománya a tantárgyakra bontott rendszer alkalmazása, a tudományokat egymástól függetlenül tanítják. A tantárgyrendszer előnye abban áll, hogy elmélyülhetnek a diákok és a tudományokat egyenként mint rendszereket láthatják, ahol mindenik a

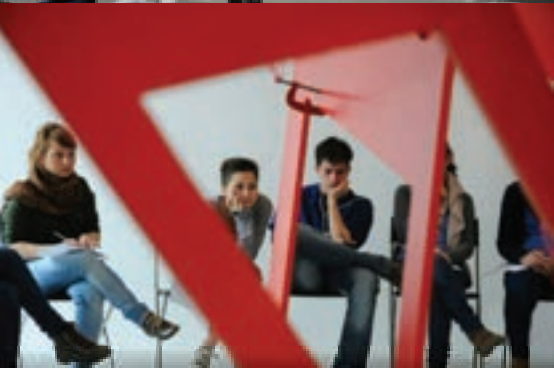
saját paradigmáján belül összefüggő elemek halmaza, azonban elmarad a különböző tudományok egybehangozlása, hogy akár egy nagyzenekari műben, mindenkinek legyen valamiféle szerepe, hiszen a nagyzenekari műben, az életben többnyire mindenkinek sajátos feladata és küldetése van. Szükség lenne olyan hidakra, pallókra, amelyek biztosítják az átjárhatóságot a tantárgyakra darabolt tudásrendszerben, sőt szükség lenne olyan öblökre, ahol összeérnek a különböző területekről, tantárgyakról származó információk, ahol egymásba oldódhat a sokféle tudás, ahol a tudományos módszerek emigrálhatnak, kiegészítik egymást, illetve új megvilágításba kerülhetnek egymás által.

Bizonyos értelemben szükség van a tantárgyi szervezetre, azonban ez elsősorban a megalapozás szerepét kellene betöltsse, és alkalmat kellene biztosítani, hogy a diákok átjárhassanak a szorosan szétválasztott területek között, ez egy sajátos gondolkodásmód kialakításához is hozzájárulna, hogy a valóság tulajdonképpen nem feltrancsírozott dolgok halmaza, hanem egy egységes egész, hogy egyetlen tudomány sem független a többitől, még az irodalomtudomány sem határolódhat el teljesen a matematikától.

„Nemcsak értelmiségi, hanem érzelmiségi is”

A tanár-diák kapcsolat mint rendszer, mint közösség nagyon ritkán és nehezen működik talán azért, mert hiányoznak a közös élmények, hiányzik a közös alkotás, a közös cselekvés öröme, hiszen sokszor az elmarasztalás, a számonkérés az, amiben kimerül a közös munka, erre a diákok természetes válasza a közöny és az elutasítás. Mindenek előtt emberi kapcsolatról van szó, amely nem egyértelműen racionális, hanem rengeteg érzelem és indulat és nagyon sok érzés van jelen, interperszonális rendszer, amely állandó feedback elven alapszik mindkét oldalról tekintve.

A tanár elsődleges feladata, hogy láttasson, hogy megmutasson. Közhelyeszerű, hogy nem halat kell adni a gyermeknek, hanem meg kell tanítani halászni. Ma már ez sem elég, meg kell tanítani szeretni a halászatot, hogy öröm legyen a várakozás, hogy értékes legyen a figyelem, a kitekintés. A legfontosabb, hogy a diák megtanuljon

Fotók • MAGMA

•Rendhagyó helyszín.

Filozófiaóra a sepsiszentgyörgyi Magma képzőművészeti központban

válogatni, értékrendet kell tanítani, nem információhalmazt, felhasználási módokat, értelmezési lehetőségeket és legfőképpen azt, hogy nincs csupán egy igazság, nincs egyetlen megoldás, nincsenek végső megoldások, hogy

„Nemcsak a filozófiatanárnak kell tennie azért, hogy visszakerüljön a filozófia a köztudatba mint a társadalmi és az emberi lét elengedhetetlen segédeszköze, azonban számára adatik meg az a lehetőség, hogy kinyissa a fiatal generáció számára azokat a kapukat, amelyeket csak a filozófia ismerete, a gondolkodás hogyanjának az értékelése tesz lehetővé.”

sokszor párhuzamosan több igazság is lehetséges, több kijelentés is igaz lehet. A sokféleség lehetőségét lenne jó, ha éreznék a diák, hogy lehet saját megoldása adott problémahelyzetekre, lehet saját véleménye természetesen úgy, hogy rendelkezik a megfelelő eszköztárral, amely a véleményformáláshoz, az összehasonlításhoz szükséges. Ahhoz, hogy sajátos gondolkodási modellje alakulhasson ki, sok másikat kell megismernie, de nem öncélúan, hanem azért, hogy választhasson, hogy merjen választani, és igazolni tudja a választását, hogy sajátjának érezze azt.

A diáktól nem várható el az az attitűd, az a tudás, amit nem tanítottunk meg neki. Mindenképp a ma tanárának, akár a filozófiatanárnak a felelőssége is, hogy miként tekintenek majd az elkövetkező generációk egyes tudmányokra, esetleg a filozófiára.

A tanár feladata, hogy megtanítsa megtalálni a gyöngyöket, a diák majd felfűzi őket, a minőségi információ és nyersanyag megtalálása a fontos, a szelekció, a válogatás. Fontos megtanítani megtalálni a helyeket, ahol nagyobb valószínűséggel gyöngyszemekre lelnek, vagy olyan anyagot találnak, amelyet könnyedén tudnak értékke alakítani. A gyöngyfűzést is jó megtanítani, de szabadon is

engedhetjük a fantáziájukat, hiszen képesek a diákok a jó anyagból sajátosan jó kompozíciókat létrehozni.

A tanár feladata, hogy megfelelő lencsékkel lássa el a diákokat, hogy azok szűrőjén keresztül látva a világot, sajátos világképet alakíthassanak ki maguknak. A tanár feladata, hogy hangolja a diákot mint finom műszert, mint hangszert, hogy érzékenyítse bizonyos dolgokra, hogy megtanítsa látni, megtanítsa figyelni, érteni, értelmezni, újragondolni, újraalkotni a tanultakat, látottakat. A tanár feladata, hogy ismerettesse, hogy elfogadtassa, hogy érdekessé tegye a másságot, a másként gondolkodást, az érzelmi másságra nyisson kapukat, hogy ne csak az érzelmi intelligenciáját, hanem az érzelmi intelligenciáját is alakítsa (ez nemcsak az iskolapszichológus feladata), hogy Eperjes Károly szavaival élve később büszkén állíthassa magáról a diák, hogy nemcsak értelmiségi, hanem érzelmiségi is.

Gyakori hiányossága az oktatásnak, a diákok irányába előlegezett bizalom, a hit, hogy képesek arra a valamire, hogy nyitani tudnak afelé, amit a tanár közel próbál hozni az életterükhöz, gondolatvilágukhoz, közösségi létükhöz, az osztályhoz. Enélkül az axióma nélkül talán lehetetlen bármilyen kapcsolat kialakítása a diákokkal. A diákok részéről ugyanúgy jelen van az elutasítás, kicsit otthoni indítástól is, ahol a szülő felelőssége is számonkérhető, hogy milyen attitűdöt sugall, támogat és tart fenn, az iskolával mint intézménnyel kapcsolatban és a tanárral mint lehetséges partnerrel kapcsolatban. Kicsit ugyanaz a modell működik az iskola-diák kapcsolatát illetően, mint a munkahely-dolgozó ember kapcsolata esetében, ugyanaz a társadalmi klisé, ugyanaz az előítélet, amely csak kritikára, elutasításra és negatív hozzáállásra alapoz, ahol az egésze a kötelező, a muszáj árnyékában minden varázstsát elveszíti.

Mind a tanár, mind a szülő felelőssége, hogy ezeket a kliséket megváltoztassa, mindkét oldalról szükség lenne a nyitásra, a reális párbeszédre és az elfogadásra.

Elkoptatott kijelentés, hogy az iskola az életre nevel. Talán ki kellene egészíteni azzal, hogy jó lenne ha az életszerűvel és élethelyzetekkel nevelne. És hogy a tanár emellett, hogy

szakemberként, szaktudósként, kutatóként van jelen, mindennek előtt mint ember, mint egyéniség tud hatni, és emberi minőségében a szaktudása csak egy töredéket képvisel ebből a teljes egészből, hiszen sok más tudományhoz is ért, sok más területét is ismeri az életnek, és képes megteremteni az átjárhatóságot a diszciplínák között saját világlátásának szűrőjén keresztül.

Rendhagyó filozófiaóra és interdiszciplináris tárlatvezetés a Magmában

Tíz év szünet után újra alkalom nyílt, hogy gyakorolhattam a pedagógusi hivatást, hogy közelebb kerüljek a diákokhoz, a tanításhoz, azonban nem egészen hagyományos értelemben.

„Szükség lenne olyan hi-dakra, pallókra, amelyek biztosítják az átjárhatóságot a tantárgyakra da-rabolt tudásrendszerben, sőt szükség lenne olyan öblökre, ahol összeérnek a különböző területekről, tantárgyokról származó információk, ahol egymásba oldódhat a sokféle tudás.”

Pontosabban nem az iskola keretei között és nem az iskolai kötelező tanrend menetét követve.

A Sepsiszentgyörgyi Magma Kortárs Művészeti Kiállítótér nemcsak a művészet legaktuálisabb kihívásaira fókuszálva szervezi igényes kiállításait, de azt is feladatának tekinti, hogy a vizuális nevelésben szerepet vállaljon, mintegy az iskola meghosszabbításaként kínál olyan programokat, amelyek közelebb hozzák a diákokat a kortárs művészethez, hozzájárul művészeti gondolkodásuk és értékrendjük alakításához. Az aktuális kiállításaiak margojára képzel el a Magma csapata sajátos tárlatvezetést a diákok számára, és így találtunk egymásra. Az utóbbi években alkalmam volt Németországban továbbtanulni (korábban a Székely Mikó Kollégium filozófiatanáraként dolgoztam Sepsiszentgyörgyön), így a művészettörténet, képelemélet és filmelmélet

legújabb kérdéseire, kutatási irányaira kaptam rálátást, a Magma pedig az egyik legalkalmasabb tér Erdélyben, ahol az új művészetelméleti, képelméleti paradigmáról beszélni lehet.

Alapvető fontosságú tény, hogy bár az iskola az oktatás központi intézménye, nem jelenti azt, hogy az oktatás folyamata kizárólag az iskolában mint térben kell helyet kapjon.

„Tulajdonképpen nem egy egyszerű tárlatvezetésről volt szó, hanem voltaképpen rendhagyó filozófiaórát és művészetelméleti, képelméleti műhelymunkát jelentett a találkozás a diákokkal, alapvetően a játékosság és a kreativitás jegyében.”

Különleges és kivételes lehetőséget biztosít a kortárs képzőművészet a filozófiaoktatás számára, hiszen többnyire a konceptualizmus dominálja, a konceptuális művészet háttérében pedig ott lapulnak sokszor akár megfogalmazva vagy megfogalmazatlanul, egészen látens módon a filozófiatörténetből ismert gondolati egységek, sajátos világképek.

A rendhagyó, interaktív és interdiszciplináris tárlatvezetések számos líceumi osztály vett részt. Ehhez mindennek előtt szükség volt az iskolák illetve a pedagógusok nyitottságára, hogy lehetőséget biztosítsanak a diákoknak egy másfajta tanulási mód megtapasztalására. Tulajdonképpen nem egy egyszerű tárlatvezetésről volt szó, hanem voltaképpen rendhagyó filozófiaórát és művészetelméleti, képelméleti műhelymunkát jelentett a találkozás a diákokkal, alapvetően a játékosság és a kreativitás jegyében.

Nagyon fontos eleme volt a közös foglalkozásoknak – azontúl, hogy új ismeretek, új fogalmak, új paradigmák megismerése is fontos szerepet töltött be – a szubjektív vélemény megalkotása és az alkotómunka. Első alkalommal képvadást tartottunk az *Álomvadászat* című kiállítás kapcsán, ahol előre elkészített feladatlapokkal dolgoztak a résztvevők, miközben szó esett a szolipszizmusról, az álom

pszichológiájáról, kísérleti filmről, filmelméletéről, alternatív zenéről. A *Példák nem univerzális székre* című kiállítás számos lehetőséget nyújtott nemcsak művészetelméleti kérdéseket felvetni, újragondolni, hanem egy filozófiatörténeti időutazásra is felhívást jelentett, ahol minden kronológiai kötöttségtől eltekintve lehet kalandozni az univerzáliavita vagy az analitikus nyelvfilozófia területén. Miközben Wittgenstein nyelvi játékaról beszélünk, fotókat készítettek a mobiltelefonjaikkal a kiállított alkotásokról, címet adtak a műveknek, időközben szó esett az abszurd drámáról, a perspektíva fogalmáról, Albertiról, Platón ideatanáról, Arisztotelész kategóriáiról vagy éppen Exupéry *A kis hercegéről*. Volt etimológiai játék, szabad ötletek lejegyzése, imaginációs gyakorlat, szelfizés, csoportképkészítés, minél életszerűbb helyzetek váltották a tudományos hangvételű magyarázó vagy kiegészítő szövegeket, amikor Kantra, Camus-re, Duchamp-ra, Orson Wellsre vagy W. J. T. Mitchellre hivatkozva mintegy közösen és egyenként próbáltuk érteni, megragadni, értelmezni és élvezni a kiállítást.

Bár rendhagyó filozófiaóráként definiáltuk a tárlatvezetést, a foglalkozás megőrizte interdiszciplináris jellegét, irodalmi, pszichológiai, művészetelméleti kitérők mellett matematikai fogalmakat definiáltunk, illetve a fizika sajátos kísérleti módszereiről is szó esett. A műhelymunka legfontosabb eleme az alkotás nyújtotta öröm, játékosság, a tágabb értelemben vett felfedezői szabadság, a kísérletezőkedv, illetve a véleményalakítás és a vélemény nemcsak verbális kifejezése volt, a reflexív, befogadói attitűd mellett a reaktív válaszadás lehetőségének a megteremtése is fontos volt.

Az információátadás, a kísérlet, a játékosság, a viselkedési minták, gondolkodási modellek, értékek, értelmezési lehetőségek ötvözésének nagyon fontos eleme a hangulat, amely körüllegi az együtt töltött időt, amely meghatározza az adott hellyel való találkozást, amely élményszerűségénél fogva akár erős lenyomatokat hagyhat a diákok alakulóban levő világképében.

Pedagógusként is számos pozitív hozadéka volt ennek a rendhagyó foglalkozásnak, egyrészt hogy mennyire fontos a hely szelleme, a genius loci, avagy

nem mindegy, hol kap helyet az együtt-lét, az együtt gondolkodás, az együtt cselekvés, hogy mennyivel könnyebb a figyelmet terelni, irányítani, kiérmelni ott, ahol a tér szerkezete is segít ebben, lásd egy kiállítótér, illetve ahol a látható, a megmutatható nem elfedi, hanem kiegészíti, meghosszabbítja az elmondottakat, másrészt, hogy mennyi különleges, új információval tudják kiegészíteni a diákok a tervezett forgatókönyvet, és nem utolsósorban, hogy egy kiállítás azért is kiválóan alkalmas, nemcsak filozófiaóra megtartására, hanem bármilyen más szakóra helyet kaphat keretei között, mert aligha tartható két egyforma foglalkozás, hiszen ezek a terek inspirálnak és hallatlan

„Az információátadás, a kísérlet, a játékosság, a viselkedési minták, gondolkodási modellek, értékek, értelmezési lehetőségek ötvözésének nagyon fontos eleme a hangulat, amely körüllegi az együtt töltött időt, amely meghatározza az adott hellyel való találkozást.”

mennyiségű lehetőséget, hermeneutikai kaput képesek feltárni akár egyetlen tudományon belül is.

Nagyon hálás vagyok azoknak a diákoknak, akik részt vettek ezeken a közös foglalkozásokon, hiszen rengeteg új megközelítést villantottak fel, ezek által én is gyarapodtam. Mindeközben pedig volt egy sajátos fénye, színe az együttlétnek, és a legtöbb, amit a tanár remélhet, hogy nemcsak számára volt élmény, hanem a diákok is hazavitték valami sajátosat, különlegeset.

A tudományosság hitelessége mellett az életszerűség hangsúlyos jelenléte is meghatározó része volt a közös foglalkozásoknak, a közös gondolkodásnak, hiszen ezek a találkozások a leendő tárlatlátogató, a műértő, a műelemző, illetve a művészetet élvező, használó és létrehozó, a leendő művész beavatási rítusának egy szeletkéjét jelenthetik.

FÁM ERIKA

Molnár Zsolt: veszélyeztetni a szórványt Szász stratégiája

„A szórványközösségek alappilléret, az oktatási rendszert kezdi ki az a kezdeményezés, amely szerint a tömbvidékeken kell szórványközpontokat létesíteni” – jelentette ki Molnár Zsolt, az RMDSZ Temes megyei parlamenti képviselője Szász Jenőnek, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökének szórványstratégiájára reagálva. Rámutatott, nem elég statisztikákból és felmérésekből tájékozódni a szórványközösségek problémáiról, és az sem elégséges, ha elméleti modellek mentén szabják meg egy közösség jövőjét. „A szórványban az iskola több mint oktatási intézmény, a magyar anyanyelvű kisközösségek mindennapjainak mozgatórugója, a magyar identitás megőrzésének alapja. Szórványban a hagyományörzés, a civil szféra, a szakmai fejlesztés és a szabadidős programok nagy része az iskolához kapcsolódik, így az oktatási rendszer gyengítése nemcsak az iskolákra hat ki, hanem az egész közösség meggyengülését vonja maga után” – hangsúlyozta a képviselő. Hozzátette: tájékozatlanságról ad tanúságot az, aki a fiatalok szocializációs folyamatának kritikus pillanatában, a középiskolai évek alatt a szórványközösségtől való eltávolodást szorgalmazza. „A szülőföldön való boldogulás alapvető eleme a szülőföldhöz való kapcsolódás. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy elvonatkoztassunk a regionális identitásoktól, hogy homogén egészként kezeljük Románia magyarok lakta részét” – fogalmazta a honatya. Rámutatott, épp emiatt dolgozta ki az RMDSZ pedagógusok segítségével a megyei oktatási stratégiákat, melyeknek lényege, hogy helyi megoldásokat javasoljon a specifikusan helyi problémákra. „Szász Jenő burkoltan visszatér a gyöngyhalászat gondolatához, és félő, hogy tervei visszafordíthatatlan kárt okoznak a szórványközösségek számára. A fiatalok elszívása a szórványközösségek létét veszélyezteti” – vélte Molnár Zsolt. Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökének az Országgyűlés nemzeti összetartozás bizottságának április 13-ai ülésén szórványösztöndíj-program létrehozását szorgalmazta. Kifejtette ugyanakkor, hogy a szórványkollégiumokat a tömbmagyarság által lakott területeken működtetné, a felsőoktatási hálózatot ellenben kiterjesztené, hogy ne a fiatalokat vonja el a közösségekből.

Régi-új vezetőség az RMPSZ élén

A gyermekközpontú oktatásra, a pedagógusi szerepvállalásra és az online lehetőségekre fordítja egyebek mellett a hangsúlyt a következő öt évben a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ), amely árpilis közepén tartott tisztújító küldöttgyűlésén fogadta el a 2016–2020-as időszakra vonatkozó programját. A Szovátán tartott gyűlésen a visszajelzések és igény-felmérések alapján elfogadták a 2020-ig tartandó továbbképzések fő témaköreit: gyermekközpontú oktatás; pedagógusi szerep a változó világban; cselekvés alapú tanítási-tanulási módszerek; tehetséggondozás-felzárkóztatás-pályaorientáció és online tanítási lehetőségek, formák. Az eseményen a megyei és körzeti küldöttek egyhangúlag újráválasztották négy évre Burus-Siklódi Botondot elnöknek, továbbá Halász Ferenc partiumi, Kiss Imre székelyföldi és Virág Erzsébet közép-erdélyi alelnököket, illetve egybehangzóan elfogadták az újráválasztott elnökség által bemutatott módosított programot. Burus-Siklódi Botond elmondta: a szervezet működési filozófiájának alapelveire építve – minőség, hitelesség és tisztesség – a szövetség alapszabályzatában és programjában foglaltak szerint kívánja folytatni tevékenységét. A küldöttgyűlésen a pedagógusszövetség programjairól is szó esett.

Börzén népszerűsítették a vásárhelyi szakoktatást

Első alkalommal szervezték meg a szakiskolák oktatási kínálatát bemutató kiállítás árpilis elején Marosvásárhelyen, a rendhagyó börze fő célja a népszerűsítés volt. Dorin Florea polgármester köszöntőbeszédében rámutatott: meggyőződése, hogy akkor fognak itthon maradni, dolgozni a fiatalok, ha jól fizető szakmát tanulnak. „Ezért tartjuk fontosnak, hogy uniós pénzalapokból újratervezzük, átalakítsuk a szakiskolák műhelyeit, olyan körülményeket teremtv, ahol megfelelő szakképzést lehet biztosítani. A szakképzés újraélesztésre, felvirágoztatásra egyik legmerészebb tervem, s csakis a szülők, tanárok, diákok segítségével sikerülhet” – jelentette ki az előljáró, aki szerint uniós pénzeket is pályáznak a célra. Illés Ildikó főtanfelügyelő-helyettes rámutatott: valójában nem is a diákokat, hanem a szülőket kell meggyőzni arról, hogy egy megfelelő szakmával sok esetben könnyebb elhelyezkedni, mint egyetemi végzettséggel. Csegi Sándor, Dorin

Florea polgármester, aki Győrben, az Audi oktatói központban és a németországi Konstansban tájékozódott a szakoktatás helyzetéről, elmondta: ma olyan műhelyt kell felépíteni, amely a következő években használható lesz, olyan szakmákat kell oktatni, amelyekre a következő 20–30 évben szükség van. Példaként a szolgáltatásokat, a turizmust és az autópárt említette.

Ösztöndíj a továbbtanuló csángó diákoknak

Idén is kiosztotta a P. Jáki Sándor Teodóz-ösztöndíjat a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ), a juttatásban hét csángó magyar egyetemi hallgató, valamint középiskolát követő szakképzésben részt vevő, posztliceális tanuló részesült. A támogatással a fiatalok eddigi tanulmányi eredményeit ismerte el, illetve a továbbtanulást próbálja segíteni a szakmai szervezet. „Bízom abban, hogy a csángó magyar gyermekek tanulását segítő rendszerben nevelkedett fiatalok felnőttek arra is, hogy nemzeti öntudatukat bizonyítsák” – mondta a csikszeredai rendezvényen Lászlófy Pál István, az RMPSZ tiszteletbeli elnöke. Az egy vagy több félévre elnyerhető támogatást azok a csángó diákok kapják, akik valamely romániai felsőoktatási intézmény magyar tagozatán végzik tanulmányaikat. Idén heten igényelték az ösztöndíjat, és mindannyian megkapták a támogatást.

Határon túli szakképzést segítő klaszter alakult

A határon túli magyarok lakta területeken folyó szakképzéshez és felnőttképzéshez nyújt támogatást a Duna Régió Szakképzési Klaszter, melynek alapító okiratát az elmúlt hónapban írták alá Kecskeméten. Odrobina László, a Nemzetgazdasági Minisztérium szakképzésért és felnőttképzésért felelős helyettes államtitkára szerint a klaszterben magyarországi és határon túli szakképző intézmények, civil szervezetek és megyei önkormányzatok is részt vesznek, de a magyar állam is tagja. Grezsa István, a nemzetpolitikai államtitkárság miniszteri biztosa arról beszélt, hogy a magyar kormány a szülőföldön maradás érdekében segít abban, hogy a határon túli magyar fiatalok komoly szakmai ismeretekhez jussanak, amely a helyi gazdaságot erősíteni fogja. Fontosnak nevezte, hogy végre a „tettek mezejére” léptek, és a szakképzés évéhez 500 millió forintot

is rendelt a költségvetés, amelyre pályázni lehet tanműhelyek, tangazdaságok fejlesztésre, szakmai együttműködés kialakítására. Palotás József, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal főigazgató-helyettese elmondta: Hargita megyéből indult a kezdeményezés, hogy az eddigi szakmai együttműködést egy klaszter keretei között folytassák. Borboly Csaba, a Hargita Megyei Tanács elnöke, aki maga is aláírta az alapító okiratot, elmondta: a klasztertagok együttműködése és a magyar kormány támogatása a fiatalok szülőföldön maradásában jelent komoly segítséget. Fontosnak nevezte, hogy a fiataloknak legyen jövőképe szülőföldjükön, és olyan szakmát tanulhassanak, melynek köszönhetően otthon találják meg a boldogulásukat. A klaszter alapító okiratát mintegy húsz együttműködő szervezet, közöttük szakképző, felnőttképző, felsőoktatási és kutató intézmény, szakmai kamara, civil szervezet és önkormányzat írta alá. A határon túli régiók közül a Vajdaságból, Erdélyből, Kárpátaljáról és Felvidékről is voltak aláírók.

Egyezség a felekezeti oktatásról

A református és unitárius egyház képviselőivel is aláírta a felekezeti oktatásra vonatkozó egyezményt az oktatási minisztérium. Bár a tanügyi törvény értelmében a szaktárcának valamennyi, Romániában elismert egyházzal alá kell írnia az erre vonatkozó szerződést, a tavalyi év végéig csak az ortodox egyházzal sikerült tető alá hozni az egyezményt. A történelmi magyar egyházakkal kötött megállapodás azt követően született meg, hogy az RMDSZ több ízben is egyeztetett a szaktárca illetékeseivel a kérdésben. „Tekintettel arra, hogy az ortodox egyház már régebben aláírta a saját egyezményét az oktatási tárcával, fontosnak tartottuk elindítani a tárgyalásokat a történelmi egyházainkkal is. (...) Egy nagyon fontos momentum az egyezmény aláírása, hiszen sok év után egyfajta szerződéses viszonyban rendeződik az állam és a két felekezet közötti kapcsolatot. Remélem, hogy a közeljövőben a többi magyar egyházzal is sikerül rendezni ezt a kapcsolatot” – idézte az RMDSZ hírlevele Kelemen Hunor szövetségi elnököt. Szabó Ödön, az RMDSZ Bihar megyei képviselője, a képviselőház tanügyi szaktanácsának tagja elmondta, az egyezményben minden olyan kitétel szerepel, mely az ortodox egyházzal kötött szerződésben is megta-

lálható. „A cél az volt, hogy ne szűkítsék a többségi egyházhoz képest a mi egyházainknak a jogait, és ezt sikerült elérni” – jelentette ki a Bihar megyei honatya. Csűry István, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke történelmi jelentőségűnek nevezte az egyezmény aláírását. Kifejtette: azt, amit az állami iskolák nem tudnak biztosítani, a felekezeti oktatás kiegészítésként adja. „A rendszerváltozás után az egyháznak fő célja volt az iskolahálózat kiépítése, és több mint két évtized után elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amely lehetővé tette, hogy a tanügyi törvény keretében protokollumot írjunk alá. Sok kérdésre kell még választ keresni, de akikkel tárgyalunk, mindenkinben van jó szándék” – fogalmazott az egyezmény aláírása kapcsán Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke.

Jogaik bővítését kéri az egyetemisták

Japánsztrájkot tartottak április 8-án a romániai egyetemi hallgatók, így tiltakozva az ellen, hogy a felsőoktatási intézmények vezetősége nem tartja tiszteletben jogaikat. Az egyetemisták az előadásokon és szemináriumokon fehér karszalagot viseltek, amelyen a 25 százalék felirat szerepelt, így jelezve, hogy legalább ekkora arányban szeretnének részt venni a rektorválasztásokon. A Romániai Egyetemista Szervezetek Országos Szövetsége (ANOSR) közölte, a japánsztrájkhoz többek között a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem, a Műszaki Egyetem, az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem is csatlakozott. Az ANOSR nyílt levélben hívta fel a figyelmet, hogy a 2015/2016-os tanévben az egyetemek többségében új rektort választanak, de a diákok egyáltalán nem szólhatnak bele a folyamatba. Rámutattak: sürgősen módosítani kell az oktatási törvényt, hogy az egyetemi hallgatók is véleményt nyilváníthassanak a kérdésben.

Épül a Partiumi Keresztény Egyetem új szárnya

Decemberre kell elkészülnie a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) új belvárosi épületszárnyának, amelynek építési munkálatai az elmúlt hónapban kezdődtek el. Az új ingatlan a magyar kormány támogatásával épülhet fel, János Szabolcs rektor szerint az épületnek kardinális jelentősége van, hiszen már régóta teremhiánnyal küszköd-

nek. Elmondta, emiatt több adminisztrációs tevékenység is a bentlakásnak szánt épületben zajlik, de az oktatáshoz is szükséges a meglévő infrastruktúra. Ugyanakkor megállapította, hogy a korábban megítélt 700 millió forint, azaz több mint 2 millió eurós támogatás teljes egészében fedezi a beruházás költségeit. János Szabolcs elmondta, az új épületbe költöztetik majd a kollégium épületében működő rektori hivatalt, illetve az adminisztrációs irodákat.

Tanoda létesült a gyergyói cigánytelepen

Cigány gyerekek számára létesített tanodát a gyergyószentmiklósi téglagyári romatelepen a helyi baptista közösség. A tervek szerint a délutáni programmal működő oktatási intézmény a következő, 2015/2016-os tanévtől kezd meg működését. Itt azok a negyedik, ötödik és hatodik osztályos cigány gyerekek vehetnek majd részt délutáni foglalkozásokon, akik rendszeresen járnak a város valamelyik állami iskolájába. „A cél a cigány gyerekek felzárkóztatása olyan képességi szintre, hogy szakmát tanulhassanak, vagy folytathassák tanulmányaikat gimnáziumban vagy egyetemen” – ismertette a program lényegét Novák Zsolt ötletgazda, a gyergyószentmiklósi baptista közösség lelkipásztora. Elmondta, a gyerekek ebédet is kapnak majd, utána pedig a pedagógusok vezetett foglalkozásokon megoldják a házi feladataikat, pótolják tudásbeli hiányosságait, választható tantárgyként pedig angol nyelvet vagy zenét tanulnak.

Új iskola épül Csíkmadarason

Elkezdődtek a csíkmadarasi új elemi iskola építési munkálatai, a kivitelező elkezdte az alapozás előkészítését a Hargita megyei településen. A tanintézet építésének tervei még 2007-ben elkészültek, az építkezéshez pedig 2009-ben hozzá is fogtak, azonban a szükséges anyagi keret miatt csak az alapozási munkálatok egy részét tudták elvégezni. Ennek folytatására a Regionális Operatív Program keretében nyert pénzt az önkormányzat. A beruházás összértéke több mint 2,3 millió lej, ehhez az önkormányzatnak 314 ezer lejes önrészt kell biztosítania. A 600 négyzetméteres, kétszintes épületben öt tantermet, tanári szobát, illemhelyeket, raktárhelyiségeket is kialakítanak. A kivitelezőnek 2015. december 15-éig kell átadnia az ingatlant.

P. M.